

A9-0138/2020

20.7.2020

PRELIMINARUS PRANEŠIMAS

dėl pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl aiškaus pavojaus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą, nustatymo (COM(2017)0835 – 2017/0360R(NLE))

Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas

Pranešėjas: Juan Fernando López Aguilar

TURINYS

	Psl.
PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS	3
AIŠKINAMOJI DALIS	26
PRIEDAS. PRANEŠĖJAI INFORMACIJĄ TEIKUSIŲ SUBJEKTŲ IR ASMENŲ SĄRAŠAS	30
MOTERŲ TEISIŲ IR LYČIŲ LYGYBĖS KOMITETO NUOMONĖ	31
ATSAKINGO KOMITETO PROCEDŪRA	39
GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS ATSAKINGAME KOMITETE	40

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl aiškaus pavojaus, kad Lenkijos Respublika gali šurkščiau pažeisti teisinės valstybės principą, nustatymo (COM(2017)0835 – 2017/0360R(NLE))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į pasiūlymą dėl Tarybos sprendimo (COM(2017)0835),
- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutartį, ypač į jos 2 straipsnį ir 7 straipsnio 1 dalį,
- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją,
- atsižvelgdamas į Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir jos protokolus,
- atsižvelgdamas į Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją,
- atsižvelgdamas į tarptautines Jungtinių Tautų žmogaus teisių sutartis, tokias kaip Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą,
- atsižvelgdamas į Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvencija),
- atsižvelgdamas į savo 2004 m. balandžio 20 d. teisėkūros rezoliuciją dėl Komisijos komunikato „Europos Sąjungos sutarties 7 straipsnis. Pagrindinių Sąjungos vertybių apsauga ir stiprinimas“¹,
- atsižvelgdamas į 2003 m. spalio 15 d. Komisijos komunikatą Tarybai ir Europos Parlamentui „Europos Sąjungos sutarties 7 straipsnis. Pagrindinių Sąjungos vertybių apsauga ir stiprinimas“²,
- atsižvelgdamas į 2014 m. kovo 11 d. Komisijos komunikatą Europos Parlamentui ir Tarybai „Naujos ES priemonės teisei valstybei stiprinti“³,
- atsižvelgdamas į savo 2016 m. balandžio 13 d. rezoliuciją dėl padėties Lenkijoje⁴,
- atsižvelgdamas į savo 2016 m. rugsėjo 14 d. rezoliuciją dėl pastarojo meto įvykių Lenkijoje ir jų poveikio Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje nustatytoms pagrindinėms teisėms⁵,

¹ OL C 104 E, 2004 4 30, p. 408.

² COM(2003)0606.

³ COM(2014)0158.

⁴ Priimti tekstai, [P8_TA\(2016\)0123](#).

⁵ Priimti tekstai, [P8_TA\(2016\)0344](#).

- atsižvelgdamas į savo 2017 m. lapkričio 15 d. rezoliuciją dėl teisinės valstybės ir demokratijos padėties Lenkijoje⁶,
- atsižvelgdamas į tai, kad 2016 m. sausio mėn. Komisija pagal teisinės valstybės priemones pradėjo struktūrinį dialogą,
- atsižvelgdamas į 2016 m. liepos 27 d. Komisijos rekomendaciją (ES) 2016/1374 dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje⁷,
- atsižvelgdamas į 2016 m. gruodžio 21 d. Komisijos rekomendaciją (ES) 2017/146 dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje, kuria papildoma Rekomendacija (ES) 2016/1374⁸,
- atsižvelgdamas į 2017 m. liepos 26 d. Komisijos rekomendaciją (ES) 2017/1520 dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje, kuria papildomos rekomendacijos (ES) 2016/1374 ir (ES) 2017/146⁹,
- atsižvelgdamas į 2017 m. gruodžio 20 d. Komisijos rekomendaciją (ES) 2018/103 dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje, kuria papildomos rekomendacijos (ES) 2016/1374, (ES) 2017/146 ir (ES) 2017/1520¹⁰,
- atsižvelgdamas į savo 2018 m. kovo 1 d. rezoliuciją dėl Komisijos sprendimo pasinaudoti ES sutarties 7 straipsnio 1 dalimi dėl padėties Lenkijoje¹¹,
- atsižvelgdamas į savo 2019 m. lapkričio 14 d. rezoliuciją dėl lytinio švietimo kriminalizavimo Lenkijoje¹²,
- atsižvelgdamas į savo 2019 m. gruodžio 18 d. rezoliuciją dėl LGBTI asmenų viešo diskriminavimo ir prieš juos nukreiptos neapykantos retorikos, įskaitant zonas be LGBTI asmenų¹³,
- atsižvelgdamas į savo 2019 m. sausio 16 d. rezoliuciją dėl pagrindinių teisių padėties Europos Sąjungoje 2017 m.¹⁴,
- atsižvelgdamas į savo 2018 m. gegužės 3 d. rezoliuciją dėl žiniasklaidos pliuralizmo ir žiniasklaidos laisvės Europos Sąjungoje¹⁵,
- atsižvelgdamas į savo 2020 m. sausio 16 d. rezoliuciją dėl pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį vykstančių klausymų dėl Lenkijos ir Vengrijos¹⁶,

⁶ Priimti tekstai, [P8_TA\(2017\)0442](#).

⁷ OL L 217, 2016 8 12, p. 53.

⁸ OL L 22, 2017 1 27, p. 65.

⁹ OL L 228, 2017 9 2, p. 19.

¹⁰ OL L 17, 2018 1 23, p. 50.

¹¹ Priimti tekstai, [P8_TA\(2018\)0055](#).

¹² Priimti tekstai, [P9_TA\(2019\)0058](#).

¹³ Priimti tekstai, [P9_TA\(2019\)0101](#).

¹⁴ Priimti tekstai, [P8_TA\(2019\)0032](#).

¹⁵ Priimti tekstai, [P8_TA\(2018\)0204](#).

¹⁶ Priimti tekstai, [P9_TA\(2020\)0014](#).

- atsižvelgdamas į savo 2020 m. balandžio 17 d. rezoliuciją dėl suderintų ES veiksmų kovojant su COVID-19 pandemija ir jos padariniais¹⁷,
- atsižvelgdamas į savo 2016 m. spalio 25 d. rezoliuciją su rekomendacijomis Komisijai dėl ES demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmo sukūrimo¹⁸,
- atsižvelgdamas į savo 2019 m. vasario 13 d. rezoliuciją dėl priešiškos reakcijos į moterų teises ir lyčių lygybę ES¹⁹,
- atsižvelgdamas į savo 2019 m. lapkričio 28 d. rezoliuciją dėl ES prisijungimo prie Stambulo konvencijos ir kitų kovos su smurtu dėl lyties priemonių²⁰,
- atsižvelgdamas į savo 2019 m. balandžio 4 d. teisėkūros rezoliuciją dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Sąjungos biudžeto apsaugos esant visuotinių teisinės valstybės principo taikymo valstybėse narėse trūkumų²¹,
- atsižvelgdamas į savo 2019 m. balandžio 17 d. teisėkūros rezoliuciją dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Teisių ir vertybių programos²²,
- atsižvelgdamas į Komisijos pradėtas keturias pažeidimo nagrinėjimo procedūras prieš Lenkiją, susijusias su Lenkijos teismų sistemos reforma: dvi pirmosios procedūros baigėsi Teisingumo Teismui priėmus sprendimus²³, kuriuose nustatyti Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, kurioje įtvirtintas veiksmingos teisminės apsaugos principas, pažeidimai, o kitos dvi procedūros dar nebaigtos,
- atsižvelgdamas į tris klausymus dėl Lenkijos, kuriuos Bendrųjų reikalų taryba surengė 2018 m. pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalyje nustatytą procedūrą,
- atsižvelgdamas į 2018 m. gruodžio 3 d. komandiruotės ataskaitą, parengtą po Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto narių vizito Varšuvoje 2018 m. rugsėjo 19–21 d., ir į 2018 m. lapkričio 20 d. ir 2020 m. balandžio 23 d. šio komiteto surengtus klausymus dėl teisinės valstybės padėties Lenkijoje,
- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros ir Europos kovos su sukčiavimu tarnybos metines ataskaitas,
- atsižvelgdamas į PSO 2018 m. rekomendacijas dėl paauglių lytinės ir reprodukcinės sveikatos ir teisių,

¹⁷ Priimti tekstai, [P9_TA\(2020\)0054](#).

¹⁸ Priimti tekstai, [P8_TA\(2016\)0409](#).

¹⁹ Priimti tekstai, P8_TA(2019)0111.

²⁰ Priimti tekstai, P9_TA(2019)0080.

²¹ Priimti tekstai, [P8_TA\(2019\)0349](#).

²² Priimti tekstai, P8_TA(2019)0407.

²³ 2019 m. birželio 24 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Komisija / Lenkija*, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531; 2019 m. lapkričio 5 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Komisija / Lenkija*, C-192/18, ECLI:EU:C:2019:924.

- atsižvelgdamas į 2014 m. liepos 24 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą *Al Nashiri / Lenkija* (ieškinys Nr. 28761/11),
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 89 straipsnį ir 105 straipsnio 5 dalį,
 - atsižvelgdamas į Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto nuomonę,
 - atsižvelgdamas į Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto preliminarų pranešimą (A9-0138/2020),
- A. kadangi Sąjunga grindžiama tokiomis vertybėmis kaip pagarba žmogaus orumui, laisvė, demokratija, lygybė, teisinė valstybė ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises – taip nustatyta Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje ir atspindėta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje bei įtvirtinta tarptautinėse žmogaus teisių sutartyse;
- B. kadangi, skirtingai nuo Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 258 straipsnio, Europos Sąjungos sutarties 7 straipsnio taikymo sritis neapsiriboja sritimis, kurioms taikoma Sąjungos teisė, kaip nurodyta 2003 m. spalio 15 d. Komisijos komunikate, todėl Sąjunga gali įvertinti, ar esama aiškaus pavojaus, kad gali būti šiurkščiai pažeistos Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje įtvirtintos bendros vertybės ne tik pažeidimo minėtoje ribotoje taikymo srityje atveju, bet ir pažeidimo srityje, kurioje valstybės narės veikia autonomiškai, atveju;
- C. kadangi bet koks aiškus pavojus, kad valstybė narė gali šiurkščiai pažeisti Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje nurodytas vertybes, nėra susijęs vien su konkrečia valstybe nare, kurioje minėtasis pavojus kyla, bet ir daro neigiamą įtaką kitoms valstybėms narėms, valstybių narių tarpusavio pasitikėjimui ir pačiai Sąjungos esmei;
- D. kadangi valstybės narės, vadovaudamosi Europos Sąjungos sutarties 49 straipsniu, laisvai ir savanoriškai įsipareigojo laikytis bendrųjų vertybių, nurodytų šios Sutarties 2 straipsnyje;
1. pažymi, kad susirūpinimą Parlamentui kelia šie klausimai:
 - teisėkūros ir rinkimų sistemos veikimas,
 - teisminių institucijų nepriklausomumas ir teisėjų teisės,
 - pagrindinių teisių apsauga;
 2. pakartoja savo poziciją, išsakytą keliose savo rezoliucijose dėl teisinės valstybės ir demokratijos padėties Lenkijoje, kad šioje rezoliucijoje išdėstyti faktai ir tendencijos kartu kelia sisteminę grėsmę Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 2 straipsnyje nurodytoms vertybėms ir aiškų šiurkštaus šių vertybių pažeidimo pavojų;
 3. reiškia didelį susirūpinimą dėl to, kad, nepaisant Taryboje surengtų trijų klausymų, kurių metu buvo išklaustytos Lenkijos valdžios institucijos, ne kartą vykusio keitimosi nuomonėmis Europos Parlamento Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitete dalyvaujant Lenkijos valdžios institucijoms, nerimą keliančių Jungtinių Tautų, Europos

saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) ir Europos Tarybos ataskaitų ir keturių Komisijos pradėtų pažeidimo nagrinėjimo procedūrų, teisinės valstybės padėties Lenkijoje klausimas ne tik nebuvo išspręstas, bet ši padėtis labai pablogėjo pradėjus taikyti pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį numatytą procedūrą; mano, kad diskusijos Taryboje taikant ES sutarties 7 straipsnio 1 dalyje numatytą procedūrą nebuvo nei reguliarios, nei struktūruotos, jų metu nebuvo tinkamai sprendžiami esminiai klausimai, dėl kurių ši procedūra buvo aktyvuota, taip pat nebuvo deramai nustatyta, kokį poveikį Lenkijos vyriausybės veiksmai daro visiems ES sutarties 2 straipsnio principams;

4. pažymi, kad 2017 m. gruodžio 20 d. pagrįsto Komisijos pasiūlymo, teikiamo pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį, dėl teisinės valstybės principo Lenkijoje (pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo dėl aiškaus pavojaus, kad Lenkijos Respublika gali šurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą, nustatymo)²⁴ taikymo sritis ribota – jis taikomas tik teisei padėčiai Lenkijoje, susijusiai su teisminių institucijų nepriklausomumu siaurąja prasme; mano, kad būtina skubiai išplėsti pagrįsto pasiūlymo taikymo sritį įtraukiant aiškų pavojų, kad gali būti šurkščiai pažeistos kitos pagrindinės Sąjungos vertybės, tokios kaip demokratija ir pagarba žmogaus teisėms;
5. mano, kad naujausi pokyčiai pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį vykstančiuose klausimuose dar kartą aiškiai parodo būtinybę nedelsiant sukurti papildomą ir prevencinį Sąjungos demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmą, kaip nurodyta 2016 m. spalio 25 d. rezoliucijoje;
6. pakartoja savo poziciją dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Sąjungos biudžeto apsaugos esant visuotinių teisinės valstybės principo taikymo valstybėse narėse trūkumų, įskaitant būtinybę apsaugoti gavėjų teises, ir ragina Tarybą kuo greičiau pradėti tarpinstitucines derybas;
7. pakartoja savo poziciją dėl naujos Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos biudžeto paketo kitoje daugiametėje finansinėje programoje ir ragina Tarybą ir Komisiją užtikrinti, kad būtų skiriamas pakankamas finansavimas nacionalinėms ir vietos pilietinės visuomenės organizacijoms, kad būtų galima piliečių lygmeniu plačiau remti demokratiją, teisinę valstybę ir pagrindines teises valstybėse narėse, įskaitant Lenkiją;

Teisėkūros ir rinkimų sistemos veikimas Lenkijoje

Lenkijos parlamento naudojimasis konstitucinės peržiūros įgaliojimais

8. smerkia tai, kad Lenkijos parlamentas, priimdamas 2015 m. gruodžio 22 d. Įstatymą, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Konstitucinio Teismo²⁵, ir 2016 m. liepos 22 d. Įstatymą dėl Konstitucinio Teismo²⁶, prisiėmė konstitucinės peržiūros įgaliojimus, kurių

²⁴ COM(2017)0835.

²⁵ Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. 2015 poz. 2217).

²⁶ Ustawa z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. 2016 poz. 1157).

jis, veikdamas kaip eilinis teisės aktų leidėjas, neturėjo, kaip konstatavo Konstitucinis Teismas savo 2016 m. kovo 9 d.²⁷, rugpjūčio 11 d.²⁸ ir lapkričio 7 d., sprendimuose^{29,30};

9. be to, nepitaria tam, kad tuo metu, kai nebebuvo galima veiksmingai užtikrinti nepriklausomos konstitucinės įstatymų peržiūros, Lenkijos parlamentas priėmė nemažai itin opių teisės aktų, pvz., 2015 m. gruodžio 30 d. Įstatymą, kuriuo iš dalies keičiamas Valstybės tarnybos įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai³¹, 2016 m. sausio 15 d. Įstatymą, kuriuo iš dalies keičiamas Policijos įstatymas ir kiti įstatymai³², 2016 m. sausio 28 d. Prokuratūros įstatymą³³ ir 2016 m. sausio 28 d. Įstatymą – Teisės akto įgyvendinimo nuostatus – Prokuratūros įstatymą³⁴, 2016 m. kovo 18 d. Įstatymą, kuriuo iš dalies keičiamas Ombudsmeno įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai³⁵, 2016 m. birželio 22 d. Nacionalinės žiniasklaidos tarybos įstatymą³⁶, 2016 m. birželio 10 d. Kovos su terorizmu įstatymą³⁷ ir kai kuriuos kitus įstatymus, kuriais iš esmės reorganizuojama teismų sistema³⁸;

Pagreitintų teisėkūros procedūrų taikymas

10. nepitaria tam, kad Lenkijos parlamentas dažnai taiko pagreitintas teisėkūros procedūras priimdamas itin svarbius teisės aktus, kuriais pertvarkoma teismų struktūra ir veikimas, be tinkamų konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant teisminę bendruomenę³⁹;

Rinkimų teisė ir rinkimų organizavimas

11. susirūpinęs pažymi, kad ESBO padarė išvadą, jog žiniasklaidos šališkumas ir netolerantiška retorika 2019 m. spalio mėn. parlamento rinkimų kampanijos metu kelia didelį susirūpinimą⁴⁰ ir kad, nors visi kandidatai galėjo laisvai vykdyti kampaniją, vyresnieji valstybės pareigūnai kampanijos metu naudojami viešosiomis lėšomis

²⁷ 2016 m. kovo 9 d. Konstitucinio Teismo sprendimas, K 47/15.

²⁸ 2016 m. rugpjūčio 11 d. Konstitucinio Teismo sprendimas, K 39/16.

²⁹ 2016 m. lapkričio 7 d. Konstitucinio Teismo sprendimas, K 44/16.

³⁰ Žr. 2016 m. spalio 14 d. Venecijos komisijos nuomonės dėl 2016 m. liepos 22 d. Įstatymo dėl Konstitucinio Teismo (Nuomonė Nr. 860/2016) 127 punktą; 2017 m. gruodžio 20 d. Komisijos pagrįsto pasiūlymo 91 ir tolesnius punktus.

³¹ Ustawa z dnia 30 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o służbie cywilnej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016 poz. 34).

³² Ustawa z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016 poz. 147).

³³ Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (Dz.U. 2016 poz. 177).

³⁴ Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o prokuraturze (Dz.U. 2016 poz. 178).

³⁵ Ustawa z dnia 18 marca 2016 r. o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016 poz. 677).

³⁶ Ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. o Radzie Mediów Narodowych (Dz.U. 2016 poz. 929).

³⁷ Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz.U. 2016 poz. 904).

³⁸ Žr. 2017 m. gruodžio 20 d. Komisijos pagrįsto pasiūlymo 112–113 punktus.

³⁹ Europos teismų tarybų tinklas, 2016 m. birželio 3 d. Varšuvos deklaracija.

⁴⁰ ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro 2019 m. spalio 14 d. pareiškimas dėl išankstinių duomenų ir išvadų po ribotus įgaliojimus turinčios rinkimų stebėjimo misijos.

finansuojamais renginiais; be to, pažymi, kad valdančiosios partijos dominavimas viešojoje žiniasklaidoje dar labiau padidino jos pranašumą⁴¹;

12. yra susirūpinęs dėl to, kad naujoji Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija (toliau – Išimtinės kontrolės kolegija), kurios narių daugumą sudaro naujosios Nacionalinės teisėjų tarybos paskirti asmenys ir kurios atveju, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo vertinimu (toliau – Teisingumo Teismas), esama nepripažinimo nepriklausomu teismu rizikos, turės nustatyti visuotinių rinkimų teisėtumą ir nagrinėti su rinkimais susijusius ginčus; tai kelia didelį susirūpinimą dėl valdžių padalijimo ir Lenkijos demokratijos veikimo, nes dėl to su rinkimais susijusių ginčų teisminė peržiūra tampa neapsaugota nuo politinės įtakos ir tai gali sukurti teisinį netikrumą dėl tokios peržiūros teisėtumo⁴²;
13. pažymi, kad Venecijos komisija savo 2002 m. Gerosios rinkimų praktikos kodekse⁴³ pateikia aiškias gaires dėl visuotinių rinkimų rengimo visuomenės ekstremaliųjų situacijų, įskaitant epidemijas, metu; pažymi, kad nors šiame kodekse numatyta galimybė balsuoti laikantis išimtinės tvarkos, bet kokie pakeitimai, kuriais nustatoma tokia tvarka, gali būti laikomi atitinkančiais geriausią Europos patirtį tik tuo atveju, „jei užtikrinamas laisvų rinkimų principas“; mano, kad taip nėra turint omenyje prezidento rinkimų, kurie turėjo įvykti 2020 m. gegužės 10 d., sistemos pakeitimus, nes šie pakeitimai galėjo sutrukdyti surengti sąžiningus, slaptus ir lygius rinkimus, kuriais būtų visapusiškai paisoma teisės į privatumą⁴⁴ ir laikomasi Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2016/679⁴⁵; be to, pažymi, kad šie pakeitimai prieštarauja Lenkijos Konstitucinio Teismo praktikai, kuri buvo suformuota, kai konstitucinė peržiūra vis dar buvo veiksminga, ir kurioje teigiama, kad rinkimų kodeksas negali būti keičiamas likus 6 mėnesiams iki rinkimų; susirūpinęs pažymi, kad pranešimas apie prezidento rinkimų atidėjimą buvo paskelbtas likus tik 4 dienoms iki numatytos datos;

⁴¹ ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro ribotus įgaliojimus turinčios rinkimų stebėjimo misijos galutinė ataskaita dėl 2019 m. spalio 13 d. parlamento rinkimų, Varšuva, 2020 m. vasario 14 d.

⁴² 2017 m. gruodžio 8–9 d. Venecijos komisijos nuomonė, CDL-AD(2017)031, 43 punktas; 2017 m. gruodžio 20 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2018/103 dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje, kuria papildomos rekomendacijos (ES) 2016/1374, (ES) 2017/146 ir (ES) 2017/1520 (OL L 17, 2018 I 23, p. 50), 25 dalis.

⁴³ Venecijos komisija, CDL-AD (2002) 23, Nuomonė Nr. 190/2002, Gerosios rinkimų praktikos kodeksas. Gairės ir aiškinamoji ataskaita, 2002 m. spalio 30 d.; taip pat žr.: Venecijos komisija, CDL-PI(2020)005rev-e „Ataskaita dėl demokratijos, žmogaus teisių ir teisinės valstybės principų laikymosi ekstremaliųjų situacijų atveju. Svarstymai“ (angl. „Report on Respect for Democracy Human Rights and Rule of Law during States of Emergency - Reflections“), p. 23.

⁴⁴ Taip pat žr. ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro nuomonę dėl įstatymo projekto, kuriuo nustatomos specialiosios taisyklės dėl visuotinių Lenkijos Respublikos prezidento rinkimų vykdymo (angl. „Opinion on the draft act on special rules for conducting the general election of the President of the Republic of Poland“), (Senato dokumentas Nr. 99), 2020 m. balandžio 27 d.

⁴⁵ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

Teisminių ir kitų institucijų nepriklausomumas bei teisėjų teisės Lenkijoje

Teisingumo sistemos reforma: bendrosios išvalgos

14. pripažįsta, kad nors teisingumo organizavimas valstybėse narėse priklauso jų kompetencijai, valstybės narės, naudodamosi šia kompetencija, privalo laikytis savo įsipareigojimų pagal Sąjungos teisę, kaip ne kartą yra nurodęs Teisingumo Teismas; pakartoja, kad nacionaliniai teisėjai taip pat yra Europos teisėjai, taikantys Sąjungos teisę, todėl jų nepriklausomumas yra bendras Sąjungos rūpestis, įskaitant Teisingumo Teismą, kuris turi užtikrinti teisinės valstybės principo laikymąsi Sąjungos teisės taikymo srityje, kaip nustatyta ES sutarties 19 straipsnyje ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnyje; ragina Lenkijos valdžios institucijas išlaikyti ir saugoti Lenkijos teismų nepriklausomumą;

Konstitucinio Teismo sudėtis ir veikimas

15. primena, kad 2015 m. gruodžio 22 d. ir 2016 m. liepos 22 d. priimti įstatymai dėl Konstitucinio Teismo, taip pat trijų dokumentų, priimtų 2016 m. pabaigoje⁴⁶, rinkinys labai pakenkė Konstitucinio Teismo nepriklausomumui ir veiklos teisėtumui, ir kad Konstitucinis Teismas atitinkamai 2016 m. kovo 9 d. ir 2016 m. rugpjūčio 11 d. sprendimais pripažino 2015 m. gruodžio 22 d. ir 2016 m. liepos 22 d. įstatymus nekonstituciniais; primena, kad šie sprendimai tuo metu nebuvo paskelbti ir Lenkijos valdžios institucijos jų neįgyvendino; labai apgailestauja dėl to, kad įsigaliojus pirmiau minėtų įstatymų pakeitimams Lenkijoje nebeįmanoma užtikrinti šios šalies įstatymų konstitucingumo⁴⁷; ragina Komisiją apsvarstyti galimybę pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūrą dėl įstatymų dėl Konstitucinio Teismo, neteisėtos jo sudėties ir vaidmens užkertant kelią 2019 m. lapkričio 19 d. Teisingumo Teismo prejudicinio sprendimo laikymuisi⁴⁸;

Aukščiausiojo Teismo teisėjų išėjimo į pensiją, skyrimo ir drausminė tvarka

16. primena, kad 2017 m. pakeitus kandidatų skyrimo į Aukščiausiojo Teismo pirmojo pirmininko (toliau – pirmasis pirmininkas) pareigas metodą Aukščiausiojo Teismo teisėjų dalyvavimas atrankos procedūroje iš esmės tapo nereikšmingas; smerkia tai, kad 2019 m. gruodžio 20 d. Įstatymu, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo, Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo ir tam tikri kiti įstatymai⁴⁹ (toliau – 2019 m. gruodžio 20 d. Įstatymas) dar labiau sumažintas teisėjų

⁴⁶ Ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz.U. 2016 poz. 2072); ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz.U. 2016 poz. 2073); Ustawa z dnia 13 grudnia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz.U. 2016 poz. 2074).

⁴⁷ 2016 m. spalio 14–15 d. Venecijos komisijos nuomonės 128 punktas; Jungtinių Tautų (JT) Žmogaus teisių komitetas, Baigiamosios pastabos dėl septintosios periodinės ataskaitos dėl Lenkijos, 2016 m. spalio 31 d., 7–8 dalys; Komisijos rekomendacija (ES) 2017/1520.

⁴⁸ 2019 m. lapkričio 19 d. Teisingumo Teismo sprendimas *A. K. ir kt. / Sąd Najwyższy C-585/18, C-624/18 ir C-625/18*, ECLI:EU:C:2019:982.

⁴⁹ Ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 190).

dalyvavimas pirmojo pirmininko atrankos procedūroje, nes sukuriama Lenkijos Respublikos Prezidento skiriamo Aukščiausiojo Teismo laikinai einančio pareigas pirmojo pirmininko pareigybė (toliau – l. e. p. pirmasis pirmininkas) ir sumažinamas kvorumas trečiajame ture tik iki 32 iš 125 teisėjų, taip faktiškai atsisakant Lenkijos Konstitucijos 183 straipsnio 3 dalyje įtvirtinto valdžios pasidalijimo tarp Lenkijos Respublikos Prezidento ir teisminės bendruomenės modelio⁵⁰;

17. susirūpinęs atkreipia dėmesį į pažeidimus, susijusius su l. e. p. pirmojo pirmininko paskyrimu ir jo tolesniais veiksmais; yra labai susirūpinęs dėl to, kad kandidatų pirmojo pirmininko pareigoms eiti atrankos procesas neatitiko Lenkijos Konstitucijos 183 straipsnio ir Aukščiausiojo Teismo darbo tvarkos taisyklių ir buvo pažeisti pagrindiniai Aukščiausiojo Teismo Teisėjų generalinės asamblėjos (toliau – Generalinė asamblėja) narių svarstymo standartai; apgailestaudamas pažymi, kad abejonės dėl rinkimų proceso Generalinėje asamblėjoje teisėtumo, taip pat dėl laikinai einančių pareigas pirmųjų pirmininkų nešališkumo ir nepriklausomumo rinkimų proceso metu galėtų dar labiau pakenkti valdžių atskyrimui ir naujojo Aukščiausiojo Teismo pirmojo pirmininko, kurį 2020 m. gegužės 25 d. paskyrė Lenkijos Respublikos prezidentas, veiklos teisėtumui, todėl gali būti abejojama Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumu; primena, kad panašius įstatymų pažeidimus Lenkijos Respublikos prezidentas padarė paskirdamas Konstitucinio Teismo pirmininką;
18. kaip ir Komisija, yra susirūpinęs dėl to, kad Respublikos prezidento (o tam tikrais atvejais ir teisingumo ministro) galios daryti įtaką Aukščiausiojo Teismo teisėjams taikomoms drausminėms procedūroms paskiriant drausmines bylas nagrinėjančią pareigūną, kuris tirs bylą, nuo nagrinėjamos bylos nušalinant Aukščiausiojo Teismo drausmines bylas nagrinėjančią pareigūną, kelia susirūpinimą dėl valdžių padalijimo principo ir gali paveikti teismų nepriklausomumą⁵¹;
19. primena, kad Teisingumo Teismas savo 2019 m. birželio 24 d. sprendime⁵² konstatavo, jog Aukščiausiojo Teismo teisėjų pensinio amžiaus sutrumpinimas prieštarauja Sąjungos teisei ir juo pažeidžiamas teisėjų nepašalinamumo principas, taigi ir teismų nepriklausomumo principas, po to, kai 2018 m. gruodžio 17 d. nutartimi⁵³ jis anksčiau patenkino Komisijos prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo šiuo klausimu; pažymi, kad Lenkijos valdžios institucijos priėmė 2018 m. lapkričio 21 d. įstatymą, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo⁵⁴, siekdamas įvykdyti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutartį – kol kas tai vienintelis atvejis, kai jos, atsižvelgdamos į Teisingumo Teismo sprendimą, atšaukė teisingumo sistemos pokyčius;

⁵⁰ 2020 m. sausio 16 d. Venecijos komisijos ir Europos Tarybos Žmogaus teisių ir teisinės valstybės GD skubos tvarka priimta bendra nuomonė, CDL-PI(2020)002, 51–55 dalys.

⁵¹ Žr. 2017 m. gruodžio 20 d. pagrįsto Komisijos pasiūlymo (COM(2017)0835) 133 punktą. Taip pat žr. 2017 m. lapkričio 13 d. ESBO Demokratinė institucijų ir žmogaus teisių biuro nuomonę dėl tam tikrų įstatymo dėl Lenkijos Aukščiausiojo Teismo projekto (2017 m. rugsėjo 26 d.) nuostatų, p. 33.

⁵² 2019 m. birželio 24 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Komisija / Lenkija*, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531.

⁵³ 2018 m. gruodžio 17 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Komisija / Lenkija*, C-619/18 R, ECLI:EU:C:2018:1021.

⁵⁴ Ustawa z dnia 21 listopada 2018 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz.U. 2018 poz. 2507).

Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų ir Išimtinės kontrolės kolegijų sudėtis ir veikimas

20. primena, kad 2018 m. Aukščiausiajame Teisme buvo įsteigtos dvi naujos kolegijos, t. y. Drausmės bylų kolegija ir Išimtinės kontrolės kolegija, sudarytos iš naujai paskirtų teisėjų, kuriuos atrinko naujoji Nacionalinė teisėjų taryba ir kuriems buvo suteikti specialūs įgaliojimai, įskaitant Išimtinės kontrolės kolegijos įgaliojimus panaikinti žemesnės instancijos teismų arba paties Aukščiausiojo Teismo priimtus galutinius sprendimus atliekant nepaprastą peržiūrą ir Drausmės bylų kolegijos įgaliojimus skirti drausmines nuobaudas kitiems Aukščiausiojo Teismo ir bendrosios kompetencijos teismų teisėjams, taip *de facto* įsteigiant „Aukščiausiąjį Teismą Aukščiausiajame Teisme“⁵⁵;
21. primena, kad savo 2019 m. lapkričio 19 d. sprendime⁵⁶ Teisingumo Teismas, atsakydamas į Aukščiausiojo Teismo (Darbo ir socialinio draudimo bylų kolegijos, toliau – Darbo bylų kolegija) prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl Drausmės bylų kolegijos, nusprendė, kad nacionaliniai teismai privalo netaikyti nacionalinės teisės nuostatų, pagal kurias jurisdikcija nagrinėti bylą, kurioje gali būti taikoma Sąjungos teisė, suteikiama institucijai, neatitinkančiai nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų;
22. pažymi, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs Aukščiausiasis Teismas (Darbo bylų kolegija) paskui 2019 m. gruodžio 5 d. sprendime⁵⁷ padarė išvadą, kad Drausmės bylų kolegija neatitinka nepriklausomo ir nešališko teismo reikalavimų pagal Lenkijos ir Sąjungos teisę, o Aukščiausiasis Teismas (Civilinių, Baudžiamųjų ir Darbo bylų kolegijos) 2020 m. sausio 23 d. priėmė rezoliuciją⁵⁸, kurioje pakartojo, kad Drausmės bylų kolegija nėra teismas dėl nepakankamo nepriklausomumo ir todėl jos sprendimai negali būti laikomi tinkamai paskirto teismo priimtais sprendimais; su dideliu susirūpinimu pažymi, kad Lenkijos valdžios institucijos pareiškė, jog šie sprendimai neturi teisinės reikšmės tolesniam Drausmės bylų kolegijos ir naujosios Nacionalinės teisėjų tarybos veikimui, ir kad Konstitucinis Teismas 2020 m. balandžio 20 d. paskelbė Aukščiausiojo Teismo rezoliuciją nekonstitucine⁵⁹, – taip sukuriamas pavojingas teisminių institucijų dvilypumas Lenkijoje ir atvirai pažeidžiama Sąjungos teisės viršenybė, visų pirma ES sutarties 19 straipsnio 1 dalis, kaip ją yra išaiškinęs

⁵⁵ 2017 m. lapkričio 13 d. ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro nuomonė, p. 7–20; Venecijos komisija, 2017 m. gruodžio 8–9 d. nuomonė, 43 dalis; 2017 m. gruodžio 20 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2018/103 dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje, kuria papildomos rekomendacijos (ES) 2016/1374, (ES) 2017/146 ir (ES) 2017/1520 (OL L 17, 2018 1 23, p. 50), 25 dalis; GRECO, 2018 m. birželio 18–22 d. ketvirtojo vertinimo etapo ataskaitos dėl Lenkijos priedas (34 taisyklė), 31 dalis; 2020 m. sausio 16 d. Venecijos komisijos ir Europos Tarybos Žmogaus teisių ir teisinės valstybės GD skubos tvarka priimta bendra nuomonė, 8 dalis.

⁵⁶ 2019 m. lapkričio 19 d. Teisingumo Teismo sprendimas *A. K. ir kt. / Sqd Najwyższy* C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982.

⁵⁷ 2019 m. gruodžio 5 d. Aukščiausiojo Teismo sprendimas, III PO 7/19.

⁵⁸ 2020 m. sausio 23 d. Aukščiausiojo Teismo jungtinių Civilinių, Baudžiamųjų ir Darbo bylų kolegijų rezoliucija, BSA I-4110–1/2020.

⁵⁹ 2020 m. balandžio 20 d. Konstitucinio Teismo sprendimas, U 2/20.

Teisingumo Teismas, nes tokiu būdu užkertamas kelias Teisingumo Teismo 2019 m. lapkričio 19 d. sprendimo⁶⁰ veiksmingumui ir taikymui Lenkijos teismuose⁶¹;

23. atkreipia dėmesį į 2020 m. balandžio 8 d. Teisingumo Teismo nutartį⁶², kurioje Lenkijai nurodoma nedelsiant sustabdyti nacionalinių nuostatų dėl Drausmės bylų kolegijos įgaliojimų taikymą, ir ragina Lenkijos valdžios institucijas skubiai įgyvendinti šią nutartį; ragina Lenkijos valdžios institucijas visapusiškai laikytis šios nutarties ir ragina Komisiją pateikti Teisingumo Teismui papildomą prašymą skirti baudą, jei minėtos nutarties ir toliau bus nesilaikoma; ragina Komisiją skubiai pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūras, susijusias su nacionalinėmis nuostatomis dėl Išimtinės kontrolės kolegijos įgaliojimų, nes jos sudėtis turi tokių pačių trūkumų kaip ir Drausmės bylų kolegija;

Naujosios Nacionalinės teisėjų tarybos sudėtis ir veikimas

24. primena, kad teisėjų tarybas steigia pačios valstybės narės, tačiau, jas įsteigus, jų nepriklausomumas turi būti užtikrintas pagal Europos standartus ir atitinkamos valstybės narės Konstituciją; primena, kad po Nacionalinės teisėjų tarybos – institucijos, atsakingos už teismų ir teisėjų nepriklausomumo užtikrinimą pagal Lenkijos Konstitucijos 186 straipsnio 1 dalį – reformos pagal 2017 m. gruodžio 8 d. Įstatymą, kuriuo iš dalies pakeičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos ir tam tikri kiti įstatymai⁶³ iš Lenkijos teisminės bendruomenės buvo atimti įgaliojimai deleguoti atstovus į Nacionalinę teisėjų tarybą, taigi ir įtaka įdarbinant ir paaugštinant teisėjus; primena, kad prieš įvykdant šią reformą 15 iš 25 Nacionalinės teisėjų tarybos narių buvo jų kolegų renkami teisėjai, o po 2017 m. reformos šiuos teisėjus renka Lenkijos parlamentas; labai apgailestauja dėl to, kad dėl šios priemonės, kurią taikant buvo tuo pačiu metu 2018 m. pradžioje iš anksto nutraukti visų pagal senąsias taisykles paskirtų narių įgaliojimai, buvo smarkiai politizuota Nacionalinė teisėjų taryba⁶⁴;
25. primena, kad Aukščiausiasis Teismas, taikydamas 2019 m. lapkričio 19 d. Teisingumo Teismo sprendime nustatytus kriterijus, savo 2019 m. gruodžio 5 d. ir 2020 m. sausio 15 d.⁶⁵ sprendimuose bei 2020 m. sausio 23 d. rezoliucijoje konstatavo, kad lemiamas

⁶⁰ 2020 m. sausio 16 d. Venecijos komisijos ir Europos Tarybos Žmogaus teisių ir teisinės valstybės GD skubos tvarka priimta bendra nuomonė, 38 dalis.

⁶¹ 2020 m. sausio 16 d. Venecijos komisijos ir Europos Tarybos Žmogaus teisių ir teisinės valstybės GD skubos tvarka priimta bendra nuomonė, 38 dalis.

⁶² 2020 m. balandžio 8 d. Teisingumo Teismo nutartis *Komisija / Lenkija*, C-791/19 R, ECLI:EU:C:2020:277.

⁶³ Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018 poz. 3).

⁶⁴ Konsultacinė Europos teisėjų taryba, 2017 m. balandžio 7 d. ir 2017 m. spalio 12 d. Biuro nuomonės; ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro galutinė nuomonė dėl Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos pakeitimų projekto, 2017 m. gegužės 5 d.; Venecijos komisija, 2017 m. gruodžio 8–9 d. nuomonė, p. 5–7; GRECO, 2018 m. kovo 19–23 d. „Ad hoc ataskaita dėl Lenkijos“ (34 taisyklė) ir 2018 m. birželio 18–22 d. jos priedas; 2020 m. sausio 16 d. Venecijos komisijos ir Europos Tarybos Žmogaus teisių ir teisinės valstybės GD skubos tvarka priimta bendra nuomonė, 42 ir 61 dalys.

⁶⁵ 2020 m. sausio 15 d. Aukščiausiojo Teismo sprendimas, III PO 8/18. 2020 m. sausio 15 d. Aukščiausiojo Teismo sprendimas, III PO 9/18.

naujosios Nacionalinės teisėjų tarybos vaidmuo atrenkant naujai įsteigtos Drausmės bylų kolegijos teisėjus kenkia pastarosios nepriklausomumui ir nešališkumui⁶⁶; yra susirūpinęs dėl teisėjų, kuriuos paskyrė ar paaukštino naujoji Nacionalinė teisėjų taryba, teisinio statuso ir dėl to, kokį poveikį jų dalyvavimas priimant sprendimus gali turėti proceso pagrįstumui ir teisėtumui;

26. primena, kad Europos teismų tarybų tinklas 2018 m. rugsėjo 17 d. sustabdė naujosios Nacionalinės teisėjų tarybos narystę, nes ji nebeatitinka nepriklausomumo nuo vykdomosios ir įstatymų leidžiamosios valdžios reikalavimų, ir 2020 m. balandžio mėn. pradėjo jos narystės panaikinimo procedūrą⁶⁷;
27. ragina Komisiją pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūrą dėl 2011 m. gegužės 12 d. Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos⁶⁸, iš dalies pakeisto 2017 m. gruodžio 8 d., ir prašyti Teisingumo Teismo pritaikant laikinąsias apsaugos priemones siekiant sustabdyti naujosios Nacionalinės teisėjų tarybos veiklą;

Bendrosios kompetencijos teismų organizavimo ir teismų pirmininkų skyrimo taisyklės bendrosios kompetencijos teismų teisėjų išėjimo į pensiją tvarka

28. smerkia tai, kad teisingumo ministrui, kuris Lenkijos sistemoje taip pat yra generalinis prokuroras, buvo suteikti įgaliojimai savo nuožiūra 6 mėnesių pereinamuoju laikotarpiu skirti ir iš pareigų atleisti žemesnės instancijos teismų pirmininkus ir kad 2017–2018 m. teisingumo ministras pakeitė daugiau kaip 150 teismų pirmininkų ir pirmininkų pavaduotojų; pažymi, kad po šio laikotarpio teismų pirmininkų nušalinimas liko teisingumo ministro kompetencija ir beveik nebuvo jokios faktiškos šių įgaliojimų kontrolės; be to, pažymi, kad teisingumo ministrui taip pat buvo suteikti kiti drausminiai įgaliojimai dėl teismų pirmininkų ir aukštesniųjų teismų pirmininkų, kurie savo ruožtu dabar turi didelius administracinius įgaliojimus žemesniųjų teismų pirmininkų atžvilgiu⁶⁹; apgailestauja dėl šio didelio regreso teisinės valstybės principo ir teismų nepriklausomumo Lenkijoje klausimu⁷⁰;

⁶⁶ Šiuo klausimu taip pat žr. šias Europos Žmogaus Teisių Tiesme nagrinėjamas bylas: *Reczkowicz ir du kiti ieškovai / Lenkija* (ieškiniai Nr. 43447/19, 49868/19 ir 57511/19), *Grzęda / Lenkija* (Nr. 43572/18), *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. / Lenkija* (Nr. 4907/18), *Broda / Lenkija* ir *Bojara / Lenkija* (Nr. 26691/18 ir 27367/18), *Żurek / Lenkija* (Nr. 39650/18) ir *Sobczyńska ir kt. / Lenkija* (Nr. 62765/14, 62769/14, 62772/14 ir 11708/18).

⁶⁷ Europos teismų tarybų tinklas (ETTT), ETTT vykdomosios valdybos 2020 m. vasario 21 d. raštas. Taip pat žr. Europos teisėjų asociacijos 2020 m. gegužės 4 d. raštą, kuriame išreiškiama parama ETTT veiksmams.

⁶⁸ Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. 2011 nr 126 poz. 714).

⁶⁹ 2020 m. sausio 16 d. Venecijos komisijos ir Europos Tarybos Žmogaus teisių ir teisinės valstybės GD skubos tvarka priimta bendra nuomonė, 45 dalis.

⁷⁰ Taip pat žr.: Europos Taryba, Konsultacinės Europos teisėjų tarybos biuras (CCJE-BU), CCJE-BU(2018)6REV, 2018 m. birželio 18 d.

29. apgailestauja dėl to, kad 2019 m. gruodžio 20 d. Įstatymu, įsigaliojusiu 2020 m. vasario 14 d., buvo pakeista teisėjų kolegijų sudėtis ir kai kurie šių teisminės savivaldos organų įgaliojimai perduoti teisingumo ministro paskirtoms teismų pirmininkų kolegijoms⁷¹;
30. primena, jog Teisingumo Teismas savo 2019 m. lapkričio 5 d. sprendime⁷² nustatė, kad 2017 m. liepos 12 d. Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo ir tam tikri kiti įstatymai⁷³, nuostatos, kuriomis sumažintas bendrosios kompetencijos teismų teisėjų pensinis amžius, kartu suteikiant galimybę teisingumo ministrui nuspręsti dėl jų aktyvios tarnybos pratęsimo, ir kuriomis nustatomas skirtingas pensinis amžius atsižvelgiant į jų lytį, prieštarauja Sąjungos teisei;

Teisėjų teisės ir nepriklausomumas, įskaitant naują teisėjų drausminę tvarką

31. nepitaria naujoms nuostatoms, kuriomis nustatomi papildomi drausminiai pažeidimai ir nuobaudos teisėjams ir teismų pirmininkams, nes šios nuostatos kelia didelį pavojų teismų nepriklausomumui⁷⁴; nepitaria naujoms nuostatoms, kuriomis draudžiama bet kokia politinė teisėjų veikla, teisėjai įpareigojami viešai atskleisti informaciją apie savo narystę asociacijose ir iš esmės apribojami teismų savivaldos organų pasitarimai, nes šiomis nuostatomis viršijami teisinio tikrumo, būtinumo ir proporcingumo principai apribojant teisėjų saviraiškos laisvę⁷⁵;
32. reiškia didelį susirūpinimą dėl drausminių procedūrų, pradėtų prieš teisėjus ir prokurorus Lenkijoje dėl jų priimtų teismo sprendimų taikant Sąjungos teisę ar viešų pareiškimų ginant teismų nepriklausomybę ir teisinę valstybę Lenkijoje; smerkia šmeižto kampaniją prieš Lenkijos teisėjus ir valstybės pareigūnų dalyvavimą joje; ragina Lenkijos valdžios institucijas susilaikyti nuo piktnaudžiavimo drausminėmis procedūromis ir kitos veiklos, kuria kenkiama teismų autoritetui;
33. ragina Lenkijos valdžios institucijas panaikinti naujas nuostatas (dėl drausminių pažeidimų ir kt.), kurios užkerta kelią teismams nagrinėti kitų teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo klausimus Sąjungos teisės ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (EŽTK) požiūriu, taip atimant iš teisėjų galimybę vykdyti

⁷¹ 2020 m. sausio 16 d. Venecijos komisijos ir Europos Tarybos Žmogaus teisių ir teisinės valstybės GD skubos tvarka priimta bendra nuomonė, 46–50 dalys.

⁷² 2019 m. lapkričio 5 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Komisija / Lenkija*, C-192/18, ECLI:EU:C:2019:924.

⁷³ Ustawa z dnia 12 lipca 2017 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2017 poz. 1452).

⁷⁴ 2020 m. sausio 14 d. ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro skubi preliminarai nuomonė dėl Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo, Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo ir tam tikri kiti Lenkijos aktai (2019 m. gruodžio 20 d.), p. 23–26; 2020 m. sausio 16 d. Venecijos komisijos ir Europos Tarybos Žmogaus teisių ir teisinės valstybės GD skubos tvarka priimta bendra nuomonė, 44–45 dalys.

⁷⁵ 2020 m. sausio 14 d. ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro skubi preliminarai nuomonė, p. 18–21; 2020 m. sausio 16 d. Venecijos komisijos ir Europos Tarybos Žmogaus teisių ir teisinės valstybės GD skubos tvarka priimta bendra nuomonė, 24–30 dalys.

savo pareigas pagal Sąjungos teisę, kad būtų atsisakyta Sąjungos teisei prieštaraujančių nacionalinės teisės nuostatų⁷⁶;

34. palankiai vertina tai, kad Komisija pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūras dėl minėtųjų naujų nuostatų; ragina Komisiją prašyti Teisingumo Teismo taikyti pagreintą procedūrą ir laikinąsias apsaugos priemones, kai byla bus perduota Teisingumo Teismui;

Generalinio prokuroro statusas ir prokuratūrų darbo organizavimas

35. smerkia teisingumo ministro ir generalinio prokuroro pareigų sujungimą, padidintus generalinio prokuroro įgaliojimus baudžiamojo persekiojimo sistemos atžvilgiu, padidintus teisingumo ministro įgaliojimus teismų atžvilgiu (iš dalies pakeistas 2001 m. liepos 27 d. Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo⁷⁷) ir silpną šių įgaliojimų kontrolę (Nacionalinė prokurorų taryba) – atsižvelgiant į tai, vienam asmeniui suteikiama per daug įgaliojimų ir daromas tiesioginis neigiamas poveikis baudžiamojo persekiojimo sistemos nepriklausomumui nuo politinės erdvės, kaip nurodė Venecijos komisija⁷⁸;
36. primena, jog Teisingumo Teismas savo 2019 m. lapkričio 5 d. sprendime nustatė, kad prokurorų pensinio amžiaus mažinimas prieštarauja Sąjungos teisei, nes juo nustatomas skirtingas vyrų ir moterų, kurie Lenkijoje dirba prokurorais, pensinis amžius;

Bendras teisinės valstybės padėties Lenkijoje įvertinimas

37. sutinka su Komisija, Europos Tarybos Parlamentine Asamblėja, Kovos su korupcija valstybių grupe (GRECO) ir Jungtinių Tautų specialiuoju pranešėju teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais, kad pirmiau minėti atskiri teismų sistemą reglamentuojančių teisės aktų pokyčiai, atsižvelgiant į jų sąveiką ir bendrą poveikį, prilygsta šiurkščiam, nuolatiniam ir sistemingam teisinės valstybės principo pažeidimui, leidžiančiam įstatymų leidžiamajai ir vykdomajai valdžiai daryti poveikį visai teismų sistemai ir jos veiklos rezultatams, o tai nesuderinama su valdžių atskyrimo ir teisinės valstybės principais ir dėl to gerokai susilpninamas Lenkijos teisminių institucijų nepriklausomumas⁷⁹; smerkia destabilizuojantį nuo 2016 m. Lenkijos valdžios institucijų taikytų priemonių ir paskyrimų poveikį Lenkijos teisei tvarkai;

⁷⁶ 2020 m. sausio 14 d. ESBO Demokratiškos institucijų ir žmogaus teisių biuro skubi preliminarinė nuomonė, p. 13–17; 2020 m. sausio 16 d. Venecijos komisijos ir Europos Tarybos Žmogaus teisių ir teisinės valstybės GD skubos tvarka priimta bendra nuomonė, 31–43 dalys.

⁷⁷ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 2001 nr 98 poz. 1070).

⁷⁸ Venecijos komisijos 2017 m. gruodžio 8–9 d. nuomonė dėl Prokuratūros įstatymo su pakeitimais, CDL-AD(2017)028, 115 punktas.

⁷⁹ Komisijos rekomendacija (ES) 2018/103; Jungtinių Tautų specialusis pranešėjas teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais, 2018 m. birželio 25 d. pareiškimas; Europos Komisija, „2019 m. Europos semestras. Ataskaita dėl Lenkijos“, 2019 m. vasario 27 d., SWD(2019)1020 final, p. 42; Europos teismų tarybų tinklo, ES aukščiausiųjų teismų pirmininkų tinklo ir Europos teisėjų asociacijos pirmininkų 2019 m. rugsėjo 20 d. laiškas; GRECO, Pažangos stebėjimas įgyvendinant 2019 m. gruodžio 6 d. Ketvirtąjį vertinimo etapo ataskaitos dėl Lenkijos priedą (34 taisyklė),

Pagrindinių teisių apsauga Lenkijoje

Lenkijos žmogaus teisių komisaras

38. reiškia susirūpinimą dėl politinių išpuolių prieš Žmogaus teisių komisaro biuro nepriklausomumą⁸⁰; pabrėžia, kad Žmogaus teisių komisaras savo atsakomybės srityje viešai kritikavo įvairias priemones, kurių ėmėsi dabartinė vyriausybė; primena, kad Žmogaus teisių komisaro statusas yra įtvirtintas Lenkijos Konstitucijoje ir kad dabartinio Žmogaus teisių komisaro kadencija baigiasi 2020 m. rugsėjo mėn.;

Teisė į teisingą bylos nagrinėjimą

39. yra susirūpinęs dėl pranešimų, kuriuose teigiama, kad teismo procesai yra nepagrįstai vilkinami, kyla sunkumų siekiant gauti teisinę pagalbą suėmimo metu ir nepakankamai paisoma advokato ir kliento bendravimo konfidencialumo⁸¹; ragina Komisiją atidžiai stebėti teisininkų padėtį Lenkijoje; primena visų piliečių teisę gauti teisinę pagalbą, būti ginamiems ir atstovaujamiems nepriklausomo advokato pagal Chartijos 47 ir 48 straipsnius;
40. yra susirūpinęs dėl to, kad 2020 m. vasario 14 d. įsigaliojus 2019 m. gruodžio 20 d. Įstatymui, tik Išimtinės kontrolės kolegija, kurios pačios nepriklausomumu ir nešališkumu abejojama, gali nuspręsti, ar teisėjas, tribunolas arba teismas yra nepriklausomas ir nešališkas, taigi piliečiai netenka svarbaus teisminės peržiūros elemento visose kitose instancijose⁸²; primena, kad pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją teisė į teisingą bylos nagrinėjimą įpareigoja kiekvieną teismą savo iniciatyva patikrinti, ar jis atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo kriterijus⁸³;

Teisė į informaciją ir saviraiškos laisvė, įskaitant žiniasklaidos laisvę ir pliuralizmą

41. pakartoja, kad žiniasklaidos laisvė ir žiniasklaidos pliuralizmas yra neatsiejami nuo demokratijos ir teisinės valstybės principų ir kad teisė gauti informaciją ir teisė būti informuotam yra pagrindinių demokratinių vertybių, kuriomis grindžiama Sąjunga, dalis; primena, kad 2020 m. sausio 16 d. savo rezoliucijoje Parlamentas paragino

65 dalis; Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 2020 m. sausio 28 d. rezoliucija Nr. 2316 (2020) dėl demokratinių institucijų veikimo Lenkijoje, 4 dalis.

⁸⁰ Taip pat žr. Europos Tarybos žmogaus teisių komisaro 2018 m. sausio 19 d. laišką Lenkijos ministrui pirmininkui; Bendrą pareiškimą dėl paramos Lenkijos žmogaus teisių komisarui, pasirašytą Europos nacionalinių žmogaus teisių institucijų tinklo (ENNHRI), Europos nacionalinių lygybės įstaigų tinklo (EQUINET), Pasaulinio nacionalinių žmogaus teisių institucijų aljanso (GANHRI), Tarptautinio ombudsmenų instituto (IOI), JT Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuro padalinio, atsakingo už Europą (OHCHR *Europe*), 2019 m. birželio mėn.

⁸¹ JT Žmogaus teisių komitetas (ŽTK), Baigiamosios pastabos dėl septintosios periodinės ataskaitos dėl Lenkijos, 2016 m. lapkričio 23 d., 33 dalis.

⁸² 2020 m. sausio 16 d. Venecijos komisijos ir Europos Tarybos Žmogaus teisių ir teisinės valstybės GD skubos tvarka priimta bendra nuomonė, 59 dalis.

⁸³ 2020 m. kovo 26 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje *Simpson ir HG / Europos Sąjungos Taryba ir Europos Komisija*, sujungtos bylos C-542/18 RX-II ir C-543/18 RX-II, ECLI:EU:C:2020:232, 57 dalis.

Tarybą pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį surengtuose klausymuose atsižvelgti į visus naujus pokyčius saviraiškos laisvės, įskaitant žiniasklaidos laisvę, srityje;

42. primena, kad savo 2016 m. rugsėjo 14 d. rezoliucijoje Parlamentas išreiškė susirūpinimą dėl anksčiau priimtų ir naujai pasiūlytų Lenkijos žiniasklaidos įstatymo pakeitimų; dar kartą ragina Komisiją įvertinti priimtų teisės aktų suderinamumą su Sąjungos teise, ypač su Chartijos 11 straipsniu ir su Sąjungos teisės aktais dėl visuomeninės žiniasklaidos;
43. yra labai susirūpinęs dėl pastaraisiais metais Lenkijos valdžios institucijų vykdytų veiksmų, susijusių su viešuoju transliuotoju, įskaitant viešojo transliuotojo pertvarkymą į vyriausybę palaikantį transliuotoją, trukdant visuomeninės žiniasklaidos priemonėms ir jų valdymo organams skleisti nepriklausomas ar priešingas nuomones bei kontroliuojant transliuojamą turinį⁸⁴; primena, kad Lenkijos Konstitucijos 54 straipsnyje garantuojama saviraiškos laisvė ir draudžiama cenzūra;
44. yra labai susirūpinęs dėl to, kad kai kurie politikai prieš žurnalistus pernelyg dažnai naudoja bylas dėl šmeižto, be kita ko, pasiekdami, kad teismai jiems skirtų baudžiamąsias baudas ir sustabdytų teisę dirbti žurnalisto darbą; nuogąstauja dėl atgrasomojo poveikio, daromo žurnalistų profesijos ir žurnalistų bei žiniasklaidos nepriklausomumo atžvilgiu⁸⁵; ragina Lenkijos valdžios institucijas užtikrinti žurnalistams ir jų šeimoms, tapusiems ieškinių, kuriais siekiama nutildyti nepriklausomą žiniasklaidą, taikiniais, galimybę pasinaudoti atitinkamomis teisių gynimo priemonėmis; ragina Lenkijos valdžios institucijas visapusiškai įgyvendinti 2016 m. balandžio 13 d. Europos Tarybos rekomendaciją dėl žurnalistikos apsaugos ir žurnalistų bei kitų žiniasklaidos veiklos vykdytojų saugumo⁸⁶; apgailestauja, kad Komisija iki šiol neparengė kovos su strateginiu bylinėjimusi prieš visuomenės dalyvavimą teisės aktų, kuriais Lenkijos žurnalistai ir žiniasklaida taip pat būtų apsaugoti nuo nepagrįstų ieškinių;
45. yra susirūpinęs dėl atvejų, kai pranešama apie žurnalistų sulaikymą už tai, kad COVID-19 epidemijos metu jie atliko savo darbą, pranešdami apie protestus prieš izoliavimo priemones⁸⁷;

Akademinė laisvė

⁸⁴ Taip pat žr. Pasaulio spaudos laisvės indeksą, pagal kurį Lenkijos vieta reitinge nuo 2015 m. pasikeitė iš 18 vietos į 62 vietą.

⁸⁵ Europos Tarybos platforma, skirta žurnalistikos ir žurnalistų saugumui skatinti, 2020 m. metinė ataskaita, 2020 m. kovo mėn., p. 42.

⁸⁶ Europos Taryba, 2016 m. balandžio 13 d. Ministrų Komiteto rekomendacija CM/Rec(2016)4 valstybėms narėms dėl žurnalistikos apsaugos ir žurnalistų bei kitų žiniasklaidos veiklos vykdytojų saugumo.

⁸⁷ Tarptautinis spaudos institutas (IPI) „Spaudos laisvės pažeidimų, susijusių su pranešimais apie COVID-19, stebėjimas“ („Tracker on Press Freedom Violations Linked to COVID-19 Coverage“), <https://ipi.media/covid19-media-freedom-monitoring/>.

46. reiškia susirūpinimą dėl naudojimosi šmeižto bylomis, nukreiptomis prieš akademikus, ir grasinimo jomis; ragina Lenkijos valdžios institucijas laikantis tarptautinių standartų gerbti žodžio laisvę ir akademinę laisvę⁸⁸;
47. ragina Lenkijos parlamentą panaikinti 1998 m. gruodžio 18 d. Įstatymo dėl Lenkijos Tautos atminties instituto – Baudžiamojo persekiojimo už nusikaltimus lenkų tautai komisijos⁸⁹ 6c skyrių, kuris kelia grėsmę žodžio laisvei ir nepriklausomiems moksliniams tyrimams, pripažindamas juos civiliniais teisės pažeidimais, dėl kurių civiliniuose teismuose galima pareikšti ieškinį dėl kenkimo Lenkijos ir jos gyventojų reputacijai, pvz., kaltinant Lenkiją ar lenkus bendrininkavimu vykdant Holokaustą⁹⁰;

Susirinkimų laisvė

48. pakartoja savo raginimą Lenkijos vyriausybei gerbti susirinkimų laisvę ir iš dabartinio 2015 m. liepos 24 d. Įstatymo dėl viešųjų susibūrimų⁹¹ su 2016 m. gruodžio 13 d. pakeitimais⁹² išbraukti nuostatas, pagal kurias pirmenybė teikiama vyriausybės patvirtintiems vadinamiesiems cikliniams susirinkimams⁹³; ragina Lenkijos valdžios institucijas susilaikyti nuo baudžiamųjų sankcijų taikymo asmenims, kurie dalyvauja taikiuose susirinkimuose arba atsakomosiose demonstracijose, ir panaikinti taikiems protestuotojams pateiktus baudžiamuosius kaltinimus; be to, primygtinai ragina Lenkijos valdžios institucijas tinkamai saugoti taikius susirinkimus ir patraukti baudžiamojon atsakomybėn tuos, kurie smurtauja prieš taikiuose susirinkimuose dalyvaujančius žmones;
49. yra susirūpinęs dėl labai griežto viešųjų susirinkimų draudimo⁹⁴, nustatyto COVID-19 pandemijos metu, neįvedus gaivalinių nelaimių padėties, kaip numatyta pagal Lenkijos Konstitucijos 232 straipsnį, ir primygtinai reikalauja, kad apribojant teisę į susirinkimus būtų laikomasi proporcingumo principo;

Asociacijų laisvė

⁸⁸ Europos Taryba, Amerikos valstybių organizacija ir kt., 2019 m. birželio 21 d. Pasaulinio forumo deklaracija dėl akademinės laisvės, institucinės autonomijos ir demokratijos ateities.

⁸⁹ Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998 nr 155 poz. 1016).

⁹⁰ Taip pat žr. ESBO atstovo žiniasklaidos laisvės klausimais 2018 m. birželio 28 d. pareiškimą.

⁹¹ Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. - Prawo o zgromadzeniach (Dz.U. 2015 poz. 1485).

⁹² Ustawa z dnia 13 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy - Prawo o zgromadzeniach (Dz.U. 2017 poz. 579).

⁹³ Taip pat žr. JT ekspertų 2018 m. balandžio 23 d. komunikatą, kuriame Lenkija primygtinai raginama užtikrinti laisvą ir visapusišką dalyvavimą derybose dėl klimato.

⁹⁴ Lenkijos žmogaus teisių komisaro 2020 m. gegužės 6 d. raštas Vidaus reikalų ir administracijos ministerijai.

50. ragina Lenkijos valdžios institucijas iš dalies pakeisti 2017 m. rugsėjo 15 d. Įstatymą dėl Nacionalinio laisvės instituto – Pilietinės visuomenės raidos centro^{95,96}, kad kritiškas nuomones reiškiančioms vietos, regionų ar nacionalinio lygmens pilietinės visuomenės grupėms būtų užtikrinta galimybė gauti valstybės finansavimą ir garantuojamas teisingas, nešališkas ir skaidrus viešųjų lėšų paskirstymas pilietinei visuomenei, užtikrinant pliuralistinį atstovavimą⁹⁷; pakartotinai ragina atitinkamoms organizacijoms skirti pakankamą finansavimą pasitelkiant įvairias Sąjungos lygmens finansavimo priemones, pvz., Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos Sąjungos vertybių paprogramę ir Sąjungos bandomuosius projektus; yra labai susirūpinęs dėl to, kad Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nariai iš Lenkijos patiria politinį spaudimą dėl veiksmų, kurių jie imasi vykdydami savo įgaliojimus⁹⁸;

Privatumo ir duomenų apsauga

51. pakartoja savo 2016 m. rugsėjo 14 d. rezoliucijoje pateiktą išvadą, kad 2016 m. birželio 10 d. Kovos su terorizmu įstatyme ir 1990 m. balandžio 6 d. Policijos įstatyme⁹⁹ su pakeitimais nustatytos procesinės apsaugos priemonės ir esminės sąlygos, susijusios su slapto stebėjimo vykdymu, nėra pakankamos siekiant apsisaugoti nuo per dažno šio stebėjimo taikymo arba nuo nepagrįsto kišimosi į asmenų, įskaitant opozicijos ir pilietinės visuomenės lyderius, privatumą ir jų duomenų apsaugą¹⁰⁰; pakartoja savo raginimą Komisijai įvertinti tų teisės aktų suderinamumą su Sąjungos teise ir primygtinai ragina Lenkijos valdžios institucijas visapusiškai gerbti visų piliečių privatumą;
52. yra labai susirūpinęs dėl to, kad 2020 m. balandžio 22 d. Lenkijos skaitmeninių reikalų ministerija perdavė asmens duomenis iš Visuotinės elektroninės gyventojų registravimo sistemos (PESEL registro) pašto paslaugų operatoriui, siekdama sudaryti palankesnes sąlygas 2020 m. gegužės 10 d. vykusių prezidento rinkimų organizavimui balsuojant paštu, nepaisant to, kad tam nebuvo tinkamo teisinio pagrindo, nes nutarimą, kuriuo leidžiama visus rinkimus organizuoti paštu, Lenkijos parlamentas priėmė tik 2020 m.

⁹⁵ Ustawa z dnia 15 września 2017 r. o Narodowym Instytucie Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (Dz.U. 2017 poz. 1909).

⁹⁶ ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro nuomonė dėl Lenkijos įstatymo dėl Nacionalinio laisvės instituto – Pilietinės visuomenės raidos centro projekto, Varšuva, 2017 m. rugpjūčio 22 d.

⁹⁷ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, „Ataskaita dėl pagrindinių teisių ir teisinės valstybės: nacionaliniai pokyčiai pilietinės visuomenės aspektu 2018–2019 m.“ („Report on Fundamental rights and the rule of law: national developments from a civil society perspective 2018-2019“), 2020 m. birželio mėn., p. 41–42.

⁹⁸ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pranešimas spaudai „Nerimą keliantis spaudimas pilietinei visuomenei: prieš Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto narį nukreipti vyriausybės atsakomieji veiksmai ir iš NVO atimta galimybė pasirinkti savo kandidatus“ („Alarming pressure on civil society: Polish EESC member becomes a target of government retaliation and NGOs no longer able to choose their own candidates“), 2020 m. birželio 23 d.

⁹⁹ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179).

¹⁰⁰ Jungtinių Tautų (JT) Žmogaus teisių komitetas (ŽTK), Baigiamosios pastabos dėl septintosios periodinės ataskaitos dėl Lenkijos, 2016 m. lapkričio 23 d., 39–40 dalys. Taip pat žr. JT ekspertų 2018 m. balandžio 23 d. komunikatą, kuriame Lenkija primygtinai raginama užtikrinti laisvą ir visapusišką dalyvavimą derybose dėl klimato.

gegužės 7 d.; be to, pažymi, kad PESEL registras nėra tapatus rinkėjų sąrašui ir jame taip pat yra kitų valstybių narių piliečių asmens duomenų, taigi pirmiau minėtas perdavimas galėtų būti vertinamas kaip galimas Reglamento (ES) 2016/679 pažeidimas; primena, kad Europos duomenų apsaugos valdyba pabrėžė, kad valdžios institucijos gali atskleisti informaciją apie asmenis, įtrauktus į rinkėjų sąrašus, tačiau tik tuo atveju, kai tai konkrečiai leidžiama pagal nacionalinę teisę¹⁰¹; pažymi, kad Lenkijos žmogaus teisių komisaras Varšuvos vaivadijos administraciniam teismui pateikė skundą dėl galimo Lenkijos skaitmeninių reikalų ministerijos padaryto Lenkijos Konstitucijos 7 ir 51 straipsnių pažeidimo;

Išsamus lytinis švietimas

53. pakartoja savo didelį susirūpinimą, išreikštą 2019 m. lapkričio 14 d. rezoliucijoje, kuriai taip pat pritarė Europos Tarybos žmogaus teisių komisaras¹⁰², dėl Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Lenkijos baudžiamojo kodekso 200b straipsnis, projekto, kurį Lenkijos parlamentui pateikė iniciatyvos „Stop pedofilijai“ atstovai, atsižvelgiant į nepaprastai miglotas, plačias ir neproporcingas nuostatas šiame įstatymo projekte, kuriuo *de facto* siekiama kriminalizuoti nepilnamečių lytinį švietimą ir kurio taikymo sritis yra tokia, kad už mokymą apie žmogaus seksualumą, sveikatą ir intymius santykius potencialiai gresia įkalinimas iki trejų metų visiems asmenims, visų pirma tėvams, mokytojams ir lytinio švietimo pedagogams;
54. pabrėžia, kad tinkamas amžiui ir įrodymais pagrįstas išsamus švietimas lytiškumo ir santykių temomis yra labai svarbus ugdant jaunų žmonių įgūdžius užmegzti sveikus, lygiaverčius, palaikančius ir saugius santykius be diskriminacijos, prievartos ir smurto; yra įsitikinęs, jog išsamus lytinis švietimas teigiamai veikia ir rezultatus lyčių lygybės srityje, įskaitant tai, kad pasikeičia žalingos lyčių normos ir požiūris į smurtą dėl lyties, padedama užkirsti kelią artimo partnerio smurtui ir seksualinei prievartai, homofobijai ir transfobijai, nutraukiama tyla seksualinio smurto, seksualinio išnaudojimo ar prievartos atvejais, o jaunuoliai įgalinami ieškoti pagalbos; ragina Lenkijos parlamentą nepriimti siūlomo Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Lenkijos baudžiamojo kodekso 200b straipsnis, projekto ir primygtinai ragina Lenkijos valdžios institucijas užtikrinti, kad visi mokyklas lankantys vaikai turėtų prieigą prie moksliskai tikslaus ir išsamaus lytinio švietimo, atitinkančio tarptautinius standartus, ir kad asmenų, kurie teikia tokį švietimą ir informaciją, veikla būtų faktiškai ir objektyviai remiama;

Lytinė ir reprodukcinė sveikata ir teisės

55. primena, kad pagal Chartiją, EŽTK ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką moterų lytinė ir reprodukcinė sveikata yra susijusi su daugialypėmis žmogaus teisėmis, įskaitant teisę į gyvybę ir orumą, laisvę nuo nežmoniško ir žeminančio elgesio, teisę į sveikatos priežiūrą, teisę į privatumą, teisę į mokslą ir diskriminacijos draudimą, kaip atsispindi ir Lenkijos Konstitucijoje; primena, kad Parlamentas savo 2017 m. lapkričio 15 d. rezoliucijoje griežtai kritikavo bet kokią pasiūlymą dėl įstatymo, kuriuo draudžiamas abortas tais atvejais, kai vaisius būna sunkiai arba mirtinai pažeistas, tokiu būdu drastiškai apribojant ir beveik uždraudžiant galimybę naudotis sveikatos priežiūros

¹⁰¹ Europos duomenų apsaugos valdybos 2020 m. gegužės 5 d. raštas dėl Lenkijos prezidento rinkimų duomenų atskleidimo.

¹⁰² 2020 m. balandžio 14 d. Europos Tarybos žmogaus teisių komisaro pareiškimas.

paslaugomis nėštumo nutraukimo atveju Lenkijoje, nes dauguma teisėtų abortų atliekama remiantis šiuo pagrindu¹⁰³, pabrėždamas, kad visuotinė prieiga prie sveikatos priežiūros, įskaitant lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūrą, ir su ja susijusios teisės yra pagrindinė žmogaus teisė¹⁰⁴; apgailestauja dėl pakeitimų¹⁰⁵, kurie siūlomi siekiant iš dalies pakeisti 1996 m. gruodžio 5 d. Įstatymą dėl gydytojų ir odontologų profesijų¹⁰⁶ ir kuriuos priėmus gydytojai nebebūtų teisiškai įpareigoti nurodyti alternatyvią įstaigą ar specialistą tuo atveju, kai dėl asmeninių įsitikinimų atsisakoma teikti lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugas; reiškia susirūpinimą dėl vidinių įsitikinimų išlygos naudojimo, įskaitant patikimų nukreipimo mechanizmų nebuvimą ir galimybės laiku užginčyti atsisakymą suteikti tokias paslaugas neužtikrinimą moterims; ragina Lenkijos parlamentą nebandyti apriboti moterų lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros bei teisių; tvirtai nurodo, kad atsisakymas teikti lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugas ir užtikrinti šias teises yra viena iš smurto prieš moteris ir mergaites formų; ragina Lenkijos valdžios institucijas imtis priemonių, kad būtų visiškai įgyvendinti bylose prieš Lenkiją Europos Žmogaus Teisių Teismo priimti sprendimai, kuriuose ne kartą nurodyta, kad griežti nėštumo nutraukimą reglamentuojantys teisės aktai ir nepakankamas įgyvendinimas pažeidžia žmogaus teises¹⁰⁷;

56. primena, kad ankstesni bandymai dar labiau apriboti teisę į abortą, kuri Lenkijoje jau yra viena iš labiausiai apribotų Sąjungoje, buvo sustabdyti 2016 m. ir 2018 m. dėl masinės Lenkijos piliečių opozicijos, išreikštos per vadinamąsias Juodojo penktadienio eitynes; ragina Lenkijos valdžios institucijas panaikinti įstatymą, kuriuo ribojamos moterų ir mergaičių galimybės gauti skubiosios kontracepcijos tablečių;

Neapykantą kurstančios kalbos, vieša diskriminacija, smurtas prieš moteris, smurtas šeimoje ir netolerantiškas elgesys, nukreiptas prieš mažumas ir kitas pažeidžiamas grupes, įskaitant LGBTI asmenis

57. primygtinai ragina Lenkijos valdžios institucijas imtis visų būtinų priemonių siekiant griežtai kovoti su rasistinėmis neapykantą kurstančiomis kalbomis ir smurto kurstymu,

¹⁰³ 2017 m. abortas dėl vaisiaus defektų sudarė 97,9 proc. visų tokių procedūrų atvejų: Sveikatos informacinių sistemų centras, Viešosios statistikos statistinių tyrimų programos MZ-29 ataskaitos, paskelbtos Lenkijos Seimo interneto svetainėje. Sprawozdanie Rady Ministrów z wykonywania oraz o skutkach stosowania w 2016 r. ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. poz. 78, z późn. zm.).

¹⁰⁴ Taip pat žr. Europos Tarybos žmogaus teisių komisaro 2017 m. gruodžio mėn. teminį dokumentą dėl moterų lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių Europoje; JT darbo grupę moterų diskriminacijos klausimais konsultuojančių JT ekspertų 2018 m. kovo 22 d. pareiškimą ir Europos Tarybos žmogaus teisių komisaro 2020 m. balandžio 14 d. pareiškimą.

¹⁰⁵ Ustawa z dnia 16 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz niektórych innych ustaw (not yet published in the Official Journal).

¹⁰⁶ Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (Dz.U. 1997 nr 28 poz. 152).

¹⁰⁷ 2007 m. kovo 20 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą *Tysiqc / Poland* (ieškinys Nr. 5410/03); 2007 m. kovo 20 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą *R. R. / Lenkija* (ieškinys Nr. 27617/04); 2012 m. spalio 30 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą *P. ir S. / Lenkija* (ieškinys Nr. 57375/08).

tiek internete, tiek realiame gyvenime, ir viešai pasmerkti visuomenės veikėjus, įskaitant politikus ir žiniasklaidos atstovus¹⁰⁸, skleidžiančius rasistines neapykantą kurstančias kalbas, bei atsiriboti nuo jų, siekiant panaikinti išankstines nuostatas ir neigiamą požiūrį į nacionalines ir etnines mažumas (įskaitant romus), migrantus, pabėgėlius ir prieglobsčio prašytojus, taip pat užtikrinti veiksmingą teisės aktų, kuriais partijų ar organizacijų, skatinančių ar kurstančių rasinę diskriminaciją, veikla yra paskelbiama neteisėta, vykdymo užtikrinimą¹⁰⁹; ragina Lenkijos valdžios institucijas laikytis Jungtinių Tautų Rasinės diskriminacijos panaikinimo komiteto 2019 m. rekomendacijų¹¹⁰;

58. yra labai susirūpinęs dėl neseniai Lenkijos teisingumo ministro pavaduotojo paskelbto pareiškimo, kad Lenkija turėtų denonsuoti Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvenciją); ragina Lenkijos valdžios institucijas praktiškai ir veiksmingai taikyti šią Konvenciją, be kita ko, užtikrinant galiojančių teisės aktų taikymą visoje šalyje, taip pat pasirūpinti, kad būtų pakankamas skaičius kokybiškų prieglaudų smurto aukomis tapusioms moterims ir jų vaikams;
59. atkreipia dėmesį į Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros 2020 m. gegužės mėn. atliktą antrąjį LGBTI tyrimą, kuris rodo, kad Lenkijoje didėja netolerancija ir smurtas prieš LGBTI asmenis, Lenkijos LGBTI respondentai visiškai nepasitiki vyriausybės pastangomis kovoti su išankstiniu nusistatymu ir netolerancija, nes užfiksuotas žemiausias tokio pasitikėjimo procentas visoje Sąjungoje (tik 4 proc.) ir kartu didžiausia procentinė dalis respondentų, kurie vengia vykti į tam tikras vietas, nes bijo būti užpulti, prie jų gali būti priekabiuojama arba jiems grasinama (79 proc.);
60. primena – taip pat atsižvelgdamas ir į 2020 m. prezidento rinkimų kampaniją – savo poziciją, išreikštą 2019 m. gruodžio 18 d. rezoliucijoje, kurioje jis griežtai pasmerkė bet kokią valdžios institucijų vykdomą LGBTI asmenų diskriminaciją ir jų pagrindinių teisių pažeidimus, įskaitant valdžios institucijų ir išrinktų pareigūnų neapykantą kurstančias kalbas, „Pride“ eitynių ir informuotumo didinimo programų draudimą ir nepakankamą apsaugą nuo prieš jas nukreiptų išpuolių, Lenkijoje paskelbtas zonas be vadinamosios LGBT ideologijos ir vadinamųjų regioninių šeimos teisių chartijų, kuriomis visų pirma diskriminuojami vieniši tėvai ir LGBTI šeimos, priėmimą; atkreipia dėmesį į tai, kad nuo minėtos rezoliucijos priėmimo LGBTI asmenų padėtis Lenkijoje nepagerėjo ir kad Lenkijos LGBTI asmenų psichikos sveikatai ir fiziniam saugumui kyla ypač didelis pavojus; primena, kad tokius veiksmus pasmerkė ne tik Komisija ir tarptautinės organizacijos, bet ir Lenkijos žmogaus teisių komisaras, kuris administraciniams teismams pateikė devynis skundus, kuriuose teigiama, kad zonos be LGBT pažeidžia Sąjungos teisę; primena, kad sanglaudos fondų lėšos neturi būti naudojamos siekiant diskriminuoti dėl seksualinės orientacijos ir kad savivaldybės,

¹⁰⁸ 2017 m. lapkričio 15 d. Europos Parlamento rezoliucija, 18 dalis; Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 2020 m. sausio 28 d. rezoliucija Nr. 2316 (2020) dėl demokratinių institucijų veikimo Lenkijoje, 14 dalis; 2016 m. lapkričio 23 d. JT Žmogaus teisių komiteto baigiamosios pastabos dėl septintosios periodinės ataskaitos dėl Lenkijos (angl. „Concluding observations on the seventh periodic report of Poland“), CCPR/C/POL/CO/7, 15–18 dalys.

¹⁰⁹ Jungtinių Tautų Rasinės diskriminacijos panaikinimo komiteto baigiamosios pastabos dėl jungtinių periodinių ataskaitų Nr. 22–24 dėl Lenkijos, 2019 m. rugpjūčio mėn.

¹¹⁰ Ten pat.

veikiančios kaip darbdaviai, privalo laikytis Tarybos direktyvos 2000/78/EB¹¹¹, kuria draudžiama diskriminacija ir priekabiavimas dėl seksualinės orientacijos užimtumo srityje¹¹²; ragina Lenkijos valdžios institucijas įgyvendinti atitinkamą Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką ir atitinkamai spręsti tos pačios lyties sutuoktinių ir tėvų padėties klausimą, siekiant užtikrinti, kad jie teisiškai ir faktiškai galėtų naudotis teise į nediskriminavimą¹¹³; smerkia tai, kad pilietinės visuomenės aktyvistams, kurie paskelbė vadinamąjį „Neapykantos atlasą“, kuriame apžvelgiami homofobijos atvejai Lenkijoje, iškeltos bylos; primygtinai ragina Lenkijos vyriausybę užtikrinti teisinę LGBTI asmenų apsaugą nuo visų formų neapykantos nusikaltimų ir neapykantą kurstančių kalbų;

61. pažymi, kad Lenkijos teismų nepriklausomumo stoka jau pradėjo daryti poveikį Lenkijos ir kitų valstybių narių tarpusavio pasitikėjimui, visų pirma teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose srityje, atsižvelgiant į tai, kad dėl didelių abejonių Lenkijos teismų nepriklausomumu nacionaliniai teismai atsisakė arba dvejojo perduoti įtariamus lenkus pagal Europos arešto orderio procedūrą; mano, kad teisinės valstybės padėties blogėjimas Lenkijoje kelia ypač didelę grėsmę Sąjungos teisinės tvarkos vienodumui; pažymi, kad valstybių narių tarpusavio pasitikėjimas gali būti atkurtas tik tada, kai bus užtikrinta, kad paisoma ES sutarties 2 straipsnyje įtvirtintų vertybių;
62. ragina Lenkijos vyriausybę laikytis visų su teisinės valstybės principu susijusių nuostatų ir Sutartyse, Chartijoje, EŽTK ir tarptautiniuose žmogaus teisių standartuose įtvirtintų pagrindinių teisių ir pradėti sąžiningą dialogą su Komisija; pabrėžia, kad toks dialogas turi vykti nešališkai, būti pagrįstas įrodymais ir bendradarbiavimu; ragina Lenkijos vyriausybę bendradarbiauti su Komisija pagal ES sutartyje nustatytą lojalios bendradarbiavimo principą; ragina Lenkijos vyriausybę skubiai ir visapusiškai įgyvendinti Teisingumo Teismo sprendimus ir paisyti Sąjungos teisės viršenybės;
63. ragina Tarybą ir Komisiją susilaikyti nuo siauro teisinės valstybės principo aiškinimo ir visapusiškai pasinaudoti ES sutarties 7 straipsnio 1 dalyje numatyta procedūra sprendžiant Lenkijos vyriausybės veiksmų poveikio visiems ES sutarties 2 straipsnyje

¹¹¹ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000 12 2, p. 16);

¹¹² Europos Komisija, Regioninės ir miestų politikos GD, 2020 m. gegužės 27 d. raštas Lenkijos Liublino, Lodzės, Mažosios Lenkijos, Pakarpatės ir Švento Kryžiaus vaivadijų valdžios institucijoms. Taip pat žr. 2020 m. balandžio 23 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI*, C-507/18, ECLI:EU:C:2020:289.

¹¹³ 2018 m. birželio 5 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Coman*, C-673/16, ECLI:EU:C:2018:385; 2010 m. kovo 2 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Kozak / Lenkija* (ieškinys Nr. 13102/02); 2008 m. sausio 22 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *E. B. / Prancūzija* (ieškinys Nr. 43546/02); 2013 m. vasario 19 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *X ir kt. / Austrija* (ieškinys Nr. 19010/07); 2016 m. birželio 30 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Taddeucci ir McCall / Italija* (ieškinys Nr. 51362/09); 2015 m. liepos 21 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Oliari ir kt. / Italija* (ieškinys Nr. 36030/11); 2017 m. gruodžio 14 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Orlandi ir kt. / Italija* (ieškiniai Nr. 26431/12, 26742/12, 44057/12 ir 60088/12); 2020 m. sausio 14 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Beizaras ir Levickas / Lietuva* (ieškinys Nr. 41288/15).

įtvirtintiems principams, įskaitant demokratiją ir pagrindines teises, kaip nurodyta šiame pranešime, klausimą;

64. ragina Tarybą kuo greičiau atnaujinti oficialius klausymus, kurių paskutinis įvyko 2018 m. gruodžio mėn., ir per šiuos klausymus atsižvelgti į visus naujausius ir svarbius neigiamus pokyčius teisinės valstybės, demokratijos ir pagrindinių teisių srityse; primygtinai ragina Tarybą pagaliau imtis veiksmų pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalyje nustatytą procedūrą ir nustatyti, jog yra aiškus pavojus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti ES sutarties 2 straipsnyje nurodytas vertybes, atsižvelgiant į gausybę įrodymų, pateiktų šioje rezoliucijoje ir daugybėje tarptautinių ir Europos organizacijų ataskaitų, Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje ir pilietinės visuomenės organizacijų pranešimuose; primygtinai rekomenduoja Tarybai po klausymų pateikti konkrečias rekomendacijas Lenkijai, kaip įtvirtinta ES sutarties 7 straipsnio 1 dalyje, ir nurodyti šių rekomendacijų įgyvendinimo terminus; be to, ragina Tarybą įsipareigoti laiku įvertinti šių rekomendacijų įgyvendinimą; ragina Tarybą nuolat informuoti Parlamentą ir užtikrinti aktyvų jo dalyvavimą, taip pat dirbti skaidriai, kad visos Europos Sąjungos institucijos ir įstaigos bei pilietinės visuomenės organizacijos galėtų prasmingai dalyvauti ir vykdyti priežiūrą;
65. ragina Komisiją visapusiškai pasinaudoti turimomis priemonėmis siekiant panaikinti aiškų pavojų, kad Lenkija gali šiurkščiai pažeisti vertybes, kuriomis grindžiama Sąjunga, visų pirma naudojantis pagreitintomis pažeidimo nagrinėjimo procedūromis, Teisingumo Teismui teikiamais prašymais taikyti laikinąsias apsaugos priemones ir biudžetinėmis priemonėmis; ragina Komisiją ir toliau nuolat informuoti Parlamentą ir užtikrinti aktyvų jo dalyvavimą;
66. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Lenkijos Respublikos prezidentui, vyriausybei ir parlamentui, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams, Europos Tarybai ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijai.

AIŠKINAMOJI DALIS

1. Institucinė sistema

Europos Sąjunga yra grindžiama ir vadovaujasi pagarbos žmogaus orumui, laisvės, demokratijos, teisinės valstybės ir pagarbos žmogaus teisėms vertybėmis. Europos Parlamentas turi be jokių išlygų ginti teisinę valstybę, įskaitant šiuos jos principus: teisėtumo, kuris reiškia skaidrų, atskaitingą, demokratinį ir pliuralistinį teisės aktų priėmimo procesą, teisinio tikrumo, valdžių padalijimo, vykdomosios valdžios savavališkumo draudimo, nepriklausomo ir nešališko teismų darbo, veiksmingos teisminės kontrolės, įskaitant pagrindinių teisių laikymąsi, ir lygybės prieš įstatymą principą.

Reikia nepamiršti, kad Parlamentas ne kartą aptarė Kopenhagos dilemą: su Sąjungos teise ir vertybėmis negali būti suderinama tai, kad valstybės kandidatės, siekiančios narystės Sąjungoje, tikrinamos, ar jos paiso teisinės valstybės principų, demokratijos ir pagrindinių teisių, tačiau tai, ar šios vertybės gerbiamos joms įstojus į Sąjungą, nebetikrinama. Vertybės, kuriomis grindžiama Sąjunga (ES sutarties 2 straipsnis), yra ne tik stojimo į Sąjungą reikalavimai, bet ir privalomi reikalavimai šalims, tapusioms visateisėmis Sąjungos narėmis. Todėl itin svarbu turėti išsamų teisinės valstybės priemonių rinkinį, kad būtų užtikrintas privalomas pirmiau minėtų vertybių įgyvendinimas.

2017 m. gruodžio 20 d. Europos Komisija pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį pateikė pagrįstą pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl aiškaus pavojaus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą, nustatymo. Pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą procedūrą numatomas prevencinis etapas, suteikiant Sąjungai galimybę imtis veiksmų, jeigu iškyla aiškus šiurkštaus bendrų vertybių pažeidimo pavojus. Iki šiol Bendrųjų reikalų taryba surengė tris klausymus dėl Lenkijos, visi šie klausymai vyko 2018 m. Nuo to laiko Komisija Tarybai pateikė atnaujintą informaciją apie teisinės valstybės padėtį Lenkijoje, tačiau tolesni klausymai nebuvo rengiami.

Be to, kad Lenkijos atžvilgiu buvo pradėta procedūra pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį, Komisija prieš Lenkiją pradėjo keturias pažeidimų nagrinėjimo procedūras, susijusias su teismų reformomis, dviejų iš jų rezultatas buvo Europos Sąjungos Teisingumo Teismas priimti sprendimai, kuriais konstatuoti veiksmingos teisminės apsaugos principo, nustatyto ES sutarties 19 straipsnio 1 dalyje, pažeidimai.

Europos Parlamentas keliose pastaraisiais metais priimtose rezoliucijose išreiškė susirūpinimą dėl teisinės valstybės padėties Lenkijoje. Šis susirūpinimas buvo susijęs su teisėkūros ir rinkimų sistemos veikimu, teisminių institucijų nepriklausomumu ir teisėjų teisėmis bei pagrindinių teisių, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises, apsauga.

Kadangi teisinės valstybės padėties Lenkijoje klausimas nebuvo išspręstas, priešingai – minėta padėtis labai pablogėjo pradėjus taikyti ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį, pranešėjas pabrėžia šio preliminaraus pranešimo svarbą, nes juo siekiama:

- apžvelgti pokyčius, susijusius su teisine valstybe, demokratija ir pagrindinėmis teisėmis Lenkijoje nuo 2015 m.;

- primygtinai paraginti Komisiją ir Tarybą išplėsti ES sutarties 7 straipsnio 1 dalyje nustatytos procedūros taikymo sritį, kad į ją būtų įtraukta aiški demokratijos ir pagrindinių teisių, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises, šiurkščių pažeidimų rizika;
- paraginti Lenkijos valdžios institucijas, Tarybą ir Komisiją imtis skubių veiksmų pagal savo kompetenciją, kad būtų išspręsta ši sunki teisinės valstybės krizė.

Pranešėjas apsiėmė atlikti išsamią analizę ir atsižvelgė į Europos ir tarptautinių organizacijų, pavyzdžiui, Europos Tarybos organų, ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro ir Jungtinių Tautų, pateiktas nuomones ir nacionalinių, Europos ir tarptautinių teismų sprendimus. Pranešėjas nori, kad šis pranešimas būtų pagrįstas faktais, kuriuos išanalizavo patikimos institucijos ir organizacijos, prie kurių Lenkija yra prisijungusi ir (arba) kurių standartams ir darbo būdams ji yra išreiškusi pritarimą.

2018 m. rugsėjo mėn. LIBE komitetas taip pat surengė komandiruotę į Varšuvą, kurios metu delegacija susitiko su Lenkijos vyriausybe, Seimo ir Senato atstovais, politinėmis partijomis, teisminėmis institucijomis, ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro atstovais, praktikuojančiais teisininkais, žurnalistais ir pilietinės visuomenės atstovais, ir 2018 ir 2020 m. surengė du klausymus siekiant įvertinti teisinės valstybės padėtį Lenkijoje. Pranešėjas surengė tolesnius susitikimus su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais (NVO, mokslininkais, žurnalistais, teisėjais ir kt.) ir Lenkijos vyriausybės nariais, kad galėtų tiesiogiai išklausti tuos, kurie susiduria su padėtimi vietoje (žr. Priede pateiktą poveikio teisės aktui ataskaitą).

2. Pokyčių, susijusių su teisine valstybe, demokratija ir pagrindinėmis teisėmis Lenkijoje nuo 2015 m., apžvalga.

– Teisminių institucijų nepriklausomumas ir teisėjų teisės

Kalbant apie teisinės valstybės principą siaurąja prasme, t. y. teismų nepriklausomumą, padėtis Lenkijoje toli gražu negerėja ir susirūpinimą tebekelia arba aštrėja visi šiame pranešime nurodyti aspektai: Lenkijos Konstitucinio Teismo politizavimas dar 2015 m.; naujosios Nacionalinės teisėjų tarybos sudėtis ir veikimas; didelė teisingumo ministro, kuris taip pat yra generalinis prokuroras, įtaka prokuratūroms; Drausmės bylų kolegijos ir Ypatingųjų skundų kolegijos sukūrimas Aukščiausiąjame Teisme; sistemingas teisėjų bauginimas ir drausminės procedūros prieš teisėjus, kurie išreiškia nuomonę dėl šių reformų.

Neseniai, t. y. 2020 m. balandžio 29 d., Europos Komisija pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūrą dėl vadinamojo ribojamojo įstatymo. Šis naujas įstatymas dėl teismų sistemos, įsigaliojęs 2020 m. vasario 14 d., yra akivaizdžiai nesuderinamas su ES teisės viršenybe, nes pagal jį teisėjai negali vykdyti savo pareigų pagal Sąjungos teisę, kad būtų panaikintos Sąjungos teisei prieštaraujančios nacionalinės nuostatos. Didžiausią susirūpinimą kalbant apie šį įstatymą taip pat kelia tai, kad numatyti tolesni teisėjų ir teismų pirmininkų drausminiai nusižengimai ir jiems taikomos sankcijos, nes tai gali pakenkti teismų nepriklausomumo principui ir, be to, jų saviraiškos ir asociacijų laisvei, uždraudžiant bet kokią politinę veiklą ir įpareigojant viešai skelbti informaciją apie savo narystę asociacijose.

LIBE komiteto komandiruotės metu ir keičiantis nuomonėmis su Lenkijos teisingumo ministru ir teisingumo ministro pavaduotoju Lenkijos valdžios institucijos nurodė, kad nuo 2015 m. jos teisingumo sistema iš esmės reorganizuota dėl to, kad piliečiai buvo nepatenkinti teisingumo sistemos veikimo sparta ir efektyvumu, įtariama korupcija ir nusikaltimais arba atskirų teisėjų, kurie liko nenubausti, nusižengimais, ir dėl būtinybės teismų sistemoje atsikratyti komunistinių liekanų¹¹⁴. Pranešėjas primygtinai teigia, kad nurodytos priežastys nepateisina tvirtos vykdomosios valdžios įtakos teisminėms institucijoms, atsiradusios dėl reformų. Įtariamais korupcijos ar nusikaltimų atvejais atitinkami asmenys turi būti traukiami baudžiamajon atsakomybėn individualiai, ir Europos Žmogaus Teisių Teismas aiškiai pabrėžė, kad iliustracijos procesas taip pat turi būti individualizuotas ir, be to, gali būti mažiau pagrįstas, jei jis vyksta praėjus daug laiko po komunistinio režimo pabaigos¹¹⁵.

– Įstatymų leidžiamosios sistemos ir rinkimų sistemos veikimas

Be to, pranešėjas išreiškė susirūpinimą dėl prezidento rinkimų organizavimo šiuo ypatingu epidemijos protrūkio laikotarpiu, nes kilo aiškus pavojus, kad Lenkijos Konstitucijoje įtvirtinti lygūs, tiesioginiai ir slapti rinkimai, grindžiami sąžininga rinkimų kampanija, per kurią būtų užtikrintos vienodos galimybės naudotis žiniasklaidos priemonėmis, negalės įvykti. ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro stebėtojų teigimu, abu kandidatai per Lenkijos prezidento rinkimų turą galiausiai galėjo laisvai agituoti, tačiau priešiškas ir šališka visuomeninio transliuotojo transliacija užgožė rinkimus. Vis stiprėjo neigiamas kampanijų pobūdis ir daugėjo abipusio šmeižimo atvejų, o pranešimai apie grasinimus politikams ir žurnalistams kėlė didelį susirūpinimą. Kaip ir pirmajame etape, prezidento pareigas tuo metu ėjusio kandidato kampanija ir visuomeninio transliuotojo transliacijos pasižymėjo homofobiška, ksenofobiška ir antisemitine retorika¹¹⁶.

– Pagrindinių teisių, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises, apsauga

Lenkijoje kyla grėsmė lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūrai bei teisėms. Siūlomas draudimas nutraukti nėštumą dėl rimtų ar mirtinų vaisiaus anomalijų dar labiau sugriežtintų jau ir taip ribojantį abortų įstatymą, todėl abortai būtų beveik visiškai uždrausti. Be to, įstatymo projektas, kuriuo kriminalizuojamas nepilnamečių seksualinis švietimas, sukėlė didelį tiek Europos Parlamento, tiek kitų tarptautinių organizacijų ir pilietinės visuomenės organizacijų susirūpinimą. COVID-19 protrūkio metu, kai pilietinei visuomenei sunku organizuotai pateikti reakciją minėtomis temomis, Lenkijos parlamentas balsavo dėl 1996 m. gruodžio 5 d. Įstatymo dėl gydytojų ir odontologų profesijų pakeitimų, kuriais remiantis gydytojai nebebūtų teisiškai įpareigoti nurodyti alternatyvią įstaigą ar specialistą tuo atveju, kai dėl asmeninių įsitikinimų atsisakoma teikti lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugas.

¹¹⁴ LIBE komiteto 2018 m. gruodžio 3 d. komandiruotės ataskaita dėl teisinės valstybės padėties, pateikta po 2018 m. rugsėjo 19–21 d. *ad hoc* delegacijos kelionės į Lenkiją.

¹¹⁵ EŽTT byla *Sōro / Estija*, 2015 m. rugsėjo 3 d., 60–62 punktai; 2017 m. gruodžio 20 d. Ketvirtoji Komisijos rekomendacija (ES) 2018/103, 9 dalis; Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 2020 m. sausio 28 d. rezoliucija Nr. 2316 (2020 m.) dėl demokratinių institucijų veikimo Lenkijoje, 13 dalis.

¹¹⁶ ESBO pranešimas spaudai, 2020 m. liepos 13 d., <https://www.osce.org/odihr/elections/poland/457204>.

Be to, didelį susirūpinimą kelia mažumų apsaugos lygis, taip pat moterų teisės ir LGBTI asmenų teisės, nors valstybės narės privalo apsaugoti visų piliečių moralinę ir fizinę neliečiamybę. Pranešėjas labai apgailestauja dėl to, kad kai kurios Europos Sąjungos teritorijos pasiskelbia zonomis be tam tikrų ideologijų, kurios net neegzistuoja.

Pranešime nagrinėjami dar keli kiti pagrindinių teisių klausimai, be kita ko, susiję su teise į teisingą bylos nagrinėjimą, žiniasklaidos ir akademinė laisve, susirinkimų ir asociacijų laisve ir teise į privatumo apsaugą.

3. ES sutarties 7 straipsnio 1 dalyje numatytos procedūros taikymo srities išplėtimas

Pranešėjas nori, kad šis preliminarus pranešimas būtų naujas postūmis vykdant ES sutarties 7 straipsnio 1 dalyje numatytą procedūrą, įtraukiant ne tik naujausius kontraversiškus Lenkijos teismų sistemos pakeitimus, bet ir demokratijos ir pagrindinių teisių padėties Lenkijoje analizę, kuriai reikia skirti ypatingą dėmesį.

4. Raginimas Lenkijos valdžios institucijoms, Tarybai ir Komisijai imtis veiksmų

Pranešėjas ragina Lenkijos vyriausybę laikytis visų su teisinės valstybės principu susijusių nuostatų ir Sutartyse, Pagrindinių teisių chartijoje, Europos žmogaus teisių konvencijoje ir tarptautiniuose žmogaus teisių standartuose įtvirtintų pagrindinių teisių, nedelsiant įgyvendinti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimus ir gerbti Sąjungos teisės viršenybę, taip pat pradėti tiesioginį dialogą su Komisija.

Pranešėjas yra susirūpinęs dėl Tarybos pasyvumo sprendžiant teisinės valstybės padėties Lenkijoje klausimą ir ragina valstybes nares kuo greičiau atnaujinti oficialius klausymus, siekiant atsižvelgti į visus naujausius ir svarbiausius neigiamus pokyčius teisinės valstybės, demokratijos ir pagrindinių teisių srityse. Dar svarbiau tai, kad pranešėjas ragina Tarybą pagaliau imtis veiksmų pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalyje nustatytą procedūrą ir nustatyti, jog yra aiškus pavojus, kad Lenkijos Respublika gali šurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą, atsižvelgiant į gausybę įrodymų, pateiktų šioje rezoliucijoje ir daugybėje tarptautinių ir Europos organizacijų ataskaitų, Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje bei pilietinės visuomenės organizacijų pranešimuose, ir pateikti rekomendacijas Lenkijai pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalyje nustatytą procedūrą.

Galiausiai, Komisija raginama visapusiškai pasinaudoti turimomis priemonėmis siekiant panaikinti aiškų pavojų, kad Lenkija gali šurkščiai pažeisti vertybes, kuriomis grindžiama Sąjunga, visų pirma naudojantis pagreitintomis pažeidimo nagrinėjimo procedūromis ir Teisingumo Teismui teikiamais prašymais taikyti laikinąsias apsaugos priemones.

PRIEDAS. PRANEŠĖJAI INFORMACIJĄ TEIKUSIŲ SUBJEKTŲ IR ASMENŲ SĄRAŠAS

Toliau pateiktą sąrašą visiškai savanoriškai ir tik savo atsakomybe parengė pranešėja.
Rengiant pranešimą, iki jo priėmimo komitete dienos pranešėjai talkino toliau išvardyti subjektai ar asmenys:

Subjektas ir (arba) asmuo
„Aborcyjny Dream Team“
organizacija „Amnesty International“ (AI)
advokatas iš Austrijos
organizacija „Campaign Against Homophobia“
organizacija „Civil Development Forum“ (FOR)
Lenkijos žmogaus teisių komisaras
Europos Sąjungos Tarybai pirmininkavusi Kroatija
Europos teisėjų asociacija (EAJ)
Europos Komisija
Europos Sąjungos Tarybai pirmininkavusi Suomija
Lenkijos Respublikos vyriausybė
Organizacija „Human Rights Watch“ (HRW)
Tarptautinė teisininkų komisija (ICJ)
Tarptautinė žmogaus teisių federacija (FIDH)
Lenkijos teisėjų asociacija „IUSTITIA“
Atviros visuomenės Europos politikos institutas (OSEPI)
Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja
Lenkijos Helsinkio žmogaus teisių fondas (HFHR)
Lenkijos žurnalistų asociacija (SDP)
Lenkijos mokslų akademijos Teisės studijų instituto profesorė Ewa Łętowska
Londono Midlseksio universiteto profesorius Laurent Pech
organizacija „Society of Journalists“

6.7.2020

MOTERŲ TEISIŲ IR LYČIŲ LYGYBĖS KOMITETO NUOMONĖ

pateikta Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetui

dėl aiškaus pavojaus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą, nustatymo
(2017/0360R(NLE))

Nuomonės referentė: Evelyn Regner

PA_Consent_Interim

PASIŪLYMAI

Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas ragina atsakingą Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetą į savo pasiūlymą dėl rezoliucijos įtraukti šiuos pasiūlymus:

- atsižvelgdamas į Europos Tarybos žmogaus teisių komisaro 2017 m. gruodžio mėn. teminį dokumentą „Moterų lytinė ir reprodukcinė sveikata bei teisės Europoje“,
- atsižvelgdamas į Europos Parlamento 2019 m. lapkričio 14 d. rezoliuciją dėl lytinio švietimo kriminalizavimo Lenkijoje¹,
- atsižvelgdamas į Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) 2019 m. rekomendacijas dėl paauglių lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių, taip pat į PSO Europos regiono biuro publikaciją „Europos lytinio švietimo standartai. Programa politikams, švietimo ir sveikatos įstaigoms bei specialistams“,
- atsižvelgdamas į Europos Parlamento 2019 m. vasario 13 d. rezoliuciją dėl priešiškos reakcijos į moterų teises ir lyčių lygybę ES²,
- atsižvelgdamas į Pagrindinių teisių agentūros atliktos II LGBTI asmenų apklausos rezultatus, kurioje atkreipiamas dėmesys į Lenkijoje išaugusią netoleranciją LGBTI asmenų atžvilgiu ir smurtą prieš juos: LGBTI bendruomenei priklausantys respondentai Lenkijoje visiškai netiki vyriausybės kova su prietarais ir netolerancija (pareiškusiųjų pasitikėjimą procentinė dalis siekia tik 4 proc. ir yra mažiausia Europoje), be to, respondentų, kurie vengia tam tikrų vietų, nes baiminasi užpuolimų, priekabiavimo ar grasinimų, procentinė dalis Lenkijoje yra didžiausia (79 proc.),
- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją (toliau – Chartija), ypač į

¹ Priimti tekstai, P9_TA(2019)0058.

² Priimti tekstai, P8_TA(2019)0111.

jos 1, 2, 3, 10, 11, 21, 35 ir 45 straipsnius,

- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutarties (ES sutartis) 2 straipsnį, apimančią vertybes, kuriomis grindžiama Sąjunga, ir ES sutarties 7 straipsnį dėl nuolatinio ir šturkštus 2 straipsnyje nurodytų vertybių pažeidimo valstybėje narėje nustatymo,
- atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 8 straipsnį dėl moterų ir vyrų lygybės, SESV 9 straipsnį dėl kovos su socialine atskirtimi bei aukšto lygio švietimo, mokymo ir žmonių sveikatos apsaugos, SESV IV antraštinę dalį „Laisvas asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas“ bei SESV V antraštinę dalį „Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė“,
 - A. kadangi Chartijos 35 straipsnyje pažymima, kad „[k]iekvienas turi teisę į profilaktinę sveikatos priežiūrą ir teisę į gydymą nacionalinių teisės aktų ir praktikos nustatyta tvarka“, bei nustatytas tikslas užtikrinti „aukštą žmonių sveikatos apsaugos lygį“, kadangi galimybės naudotis lytinės ir reprodukcinės sveikatos paslaugomis bei teisėmis, įskaitant kontracepcijos priemones ir teisėtą nėštumo nutraukimą, už prieinamą kainą sudarymas yra susijęs su įvairiomis žmogaus teisėmis, įskaitant teisę į gyvybę ir orumą, apsaugą nuo nežmoniško ir žeminančio elgesio, teisę gauti sveikatos priežiūros paslaugas, teises į privatumą ir švietimą bei diskriminacijos draudimą; kadangi lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių neužtikrinimas prieštarauja JT Žmogaus teisių komiteto ir Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) sprendimams;
 - B. kadangi Sąjunga grindžiama pagarbos žmogaus orumui, laisvės, demokratijos, lygybės, teisinės valstybės ir pagarbos žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises, vertybėmis, kurios išvardytos ES sutarties 2 straipsnyje ir įtvirtintos tarptautinėse žmogaus teisių sutartyse; kadangi šios valstybės narės bendros vertybės, kuriomis vadovautis jos visos įsipareigojo laisva valia, yra teisių, kuriomis naudojasi Sąjungos gyventojai, pamatas; kadangi ES sutarties 7 straipsnyje numatyta galimybė sustabdyti tam tikras valstybių narių teises, kurios užtikrinamos taikant Sutartis, įskaitant balsavimo Taryboje teises, jei nustatoma, kad konkreti valstybė narė nuolat šturkštai pažeidžia 2 straipsnyje išvardytas vertybes;
 - C. kadangi Lenkijos parlamente svarstomi du piliečių iniciatyvomis grindžiami įstatymų projektai: vienu iš jų, kuris žinomas pavadinimu „Stop nėštumo nutraukimui“, siekiama sugriežtinti 1993 m. Lenkijos aktą „Šeimos planavimas, žmogaus vaisiaus apsauga ir sąlygos nėštumui teisėtai nutraukti“, kuris ir taip yra vienas griežčiausių nėštumo nutraukimo įstatymų ES, ir panaikinti galimybę teisėtai nutraukti nėštumą tais atvejais, kai vaisiaus apsigimimas yra didelis arba mirtinas, iš esmės užkertant kelią nėštumo nutraukimui; antruoju projektu, kuris žinomas pavadinimu „Stop pedofilijai“, siekiama, kad mokytojų, sveikatos priežiūros darbuotojų ir kitų švietimo specialistų rengiamos nepilnamečių lytinio švietimo pamokos būtų prilygintos nusikalstamai veikai, už kurią būtų baudžiama įkalinimu;
 - D. kadangi išsamus, amžių atitinkantis ir įrodymais pagrįstas lytinis švietimas nepaprastai svarbus siekiant ugdyti vaikų ir jaunuolių gebėjimą megzti sveikus, lygiaverčius, brandinančius ir saugius santykius bei užtikrinti teigiamą poveikį lyčių lygybei – taip pat ir keičiant žalingas lyčių normas bei požiūrį į smurtą dėl lyties, homofobiją ir transfobiją – užkirsti kelią diskriminacijai ir visų formų prievartai ir smurtui dėl lyties

bei prisidėti prie paauglių nėštumo atvejų skaičiaus mažinimo ir skatinimo vengti rizikos bei naudotis kontracepcijos priemonėmis;

- E. kadangi Seimas yra teisiškai įpareigotas apsvarstyti piliečių iniciatyvomis grindžiamus įstatymų projektus per šešis mėnesius nuo savo įgaliojimų vykdymo pradžios; kadangi 2020 m. balandžio 16 d. Lenkijos parlamentas balsavo už tai, kad abu piliečių iniciatyvomis grindžiami įstatymų projektai dėl galimybės nutraukti nėštumą ir dėl nepilnamečių lytinio švietimo būtų gražinti komitetui; kadangi įstatymų projektų nagrinėjimo parlamento komitetuose datos iki šiol nepaskelbtos;
- F. kadangi dėl įstatymų projektų, kuriais siekta nustatyti nėštumo nutraukimą varžančias priemones arba mėginta beveik visiškai uždrausti naudotis teise nutraukti nėštumą, 2016, 2018 ir 2020 m. visoje šalyje ir užsienyje kilo masiniai moterų ir pilietinės visuomenės organizacijų protestai, įskaitant Juodojo pirmadienio moterų streiką 2016 m.; deja, kadangi nuo 2019 m. pradžios daugiau nei 80 regionų, apskričių arba savivaldybių priėmė rezolucijas ir paskelbė laisvę nuo vadinamosios LGBT ideologijos arba priėmė išsamias regionines šeimos teisių chartijas ar jų dalis, kuriomis konkrečiai diskriminuojami vieniši tėvai, taip pat LGBTI bendruomenei priklausantys tėvai ir asmenys bei *de facto* ribojama ES piliečių judėjimo teisė;
- 1. palankiai vertina tai, kad 2020 m. balandžio 16 d. Lenkijos parlamentas nepriėmė dviejų piliečių iniciatyvomis grindžiamų įstatymų projektų dėl galimybės nutraukti nėštumą ir dėl išsamaus bei amžiui tinkamo nepilnamečių lytinio švietimo; apgailestauja, kad Lenkijos parlamentas paprasčiausiai neatmetė šių dviejų įstatymų projektų, ir nepritaria jų gražinimui toliau svarstyti komitetui, kadangi jais abiem pažeidžiamos žmogaus teisės; mano, jog galimybė, kad dėl šių įstatymų projektų bus balsuojama ateityje, potencialiai kelia grėsmę ES sutarties 2 straipsnyje įtvirtintiems pamatiniams ES principams – pirmiausia pagarbai žmogaus teisėms ir žmogaus orumui, nediskriminavimui ir lygybei, įskaitant moterų ir vyrų lygybę, lytinei ir reprodukcinę sveikatą bei teisėms, LGBTI asmenų teisėms ir pilietinės visuomenės darbui;
- 2. ragina Lenkijos vyriausybę ir Lenkijos parlamento narius sustabdyti šių dviejų įstatymų projektų svarstymą atsižvelgiant į tai, kad, reaguojant į juose keliamas moralės problemas ir susirūpinimą keliančius klausimus, šalyje ir visoje Europoje vyksta aktyvios, būtinos ir teisėtos diskusijos, taip pat į tai, kad neatitaisoma žala būtų padaryta tūkstančių moterų, porų ir šeimų, vaikų ir paauglių, daugelis kurių yra jauniausi ir pažeidžiamiausi visuomenės nariai, gyvenimui ir pagrindinėms teisėms, taip pat asmenų, kurie rūpinasi švietimu lytinės ir reprodukcinės sveikatos srityje, įskaitant mokytojus, socialinius ir sveikatos priežiūros darbuotojus bei kovotojus už teises, gyvenimui ir teisėms; reiškia gilų susirūpinimą dėl nuolatinių mėginimų rengti, svarstyti ir reformuoti teisės aktus, siekiant riboti moterų teises ir lyčių lygybę; primygtinai ragina Lenkijos parlamento narius susilaikyti nuo visų tolesnių mėginimų varžyti moterų ir paauglių lytinės ir reprodukcinės sveikatos paslaugas bei teises;
- 3. apgailestauja dėl neseniai pateiktų pasiūlymų dėl teisės aktų, pagal kuriuos gydymo įstaigos nebebūtų teisiškai įpareigojamos nukreipti į alternatyvią įstaigą tuo atveju, jei gydytojas atsisakytų nutraukti nėštumą dėl asmeninių įsitikinimų; pakartoja esąs susirūpinęs dėl vidinių įsitikinimų išlygos naudojimo, įskaitant patikimų nukreipimo mechanizmų ir galimybės laiku gauti pagalbą moterims, kurioms užkertamas kelias

nutraukti nėštumą, neužtikrinimą; primena, kad, vadovaujantis žmogaus teisių teisės nuostatomis, gydytojams neturėtų būti leidžiama pažeisti neatimamos moters teisės laiku gauti visapusiškas lytinės ir reprodukcinės sveikatos paslaugas bei teisės į gyvybę, sveikatą ir privatumą; ragina Lenkijos vyriausybę vykdyti EŽTT sprendimus³: šis teismas nustatė, kad, sudarant kliūtis teisėtai nutraukti nėštumą, praktiškai pažeidžiamos žmogaus teisės, todėl į įstatymą turi būti įtraukta taisyklė, kuria vadovaudamasi atsisakymo atveju gydymo įstaiga privalėtų rekomenduoti kitą specialistą ar įstaigą nėštumo nutraukimo procedūrai atlikti; ragina panaikinti įstatymą, kuriuo ribojamos moterų ir mergaičių galimybės gauti skubiosios kontracepcijos priemones;

4. tvirtai pakartoja, kad atsisakymas užtikrinti lytinės ir reprodukcinės sveikatos paslaugas bei teises yra smurto prieš moteris ir mergaites forma, ir primena, kad, nesuteikiant tikslios mokslinės informacijos, pažeidžiamos asmenų teisės priimti informacija pagrįstus sprendimus savo lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių klausimu;
5. ragina Lenkijos valdžios institucijas konkrečiai ir veiksmingai taikyti Europos Tarybos Stambulo konvenciją, pirmiausia užtikrinant galiojančių teisės aktų taikymą visoje šalyje bei pasirūpinant, kad nuo smurto nukentėjusioms moterims ir jų vaikams būtų prieinama užtekinai kokybiškų prieglaudų;
6. reiškia susirūpinimą dėl neigiamo poveikio, kuris patiriamas moterims netenkant savo teisių, dėl erdvės, būtinos pilietinės visuomenės veiklai, traukimosi tendencijos ir dėl to, kad Lenkijoje nepakankamai užtikrinama moterų ir paauglių mergaičių pagrindinių teisių apsauga, o juk pastarosioms priskiriamos lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei susijusios teisės, įskaitant prieigą prie informacijos ir teisę apsispręsti, yra esminis elementas, saugomas tarptautinio lygmens teisės nuostatomis; reiškia susirūpinimą ir dėl to, kad teisių netenka jauni LGBTI asmenys, nes grėsmę jų psichikos sveikatai ir fiziniam saugumui kelia nuolatiniai valdžios išpuoliai prieš aktyvistus ir organizacijas, vykdomi rengiant reidus, atimant finansavimą ir bauginant;
7. pabrėžia, kad, siekiant apsaugoti moterų žmogaus teises ir lyčių lygybę, nepaprastai svarbu užtikrinti galimybę nevaržomai ir laiku pasinaudoti reprodukcinės sveikatos paslaugomis ir pagarbą moterų reprodukciniam savarankiškumui bei jų priimamiems sprendimams; primena, jog tarptautinės žmogaus teisių institucijos ne kartą patvirtino, kad itin griežti nėštumo nutraukimo įstatymai prieštarauja žmogaus teisių standartams ir turi būti reformuojami; primena, kad savo 2016 m. rugsėjo 14 d.⁴ ir 2017 m. lapkričio 15 d.⁵ rezoliucijose Parlamentas jau yra griežtai kritikavęs visus pasiūlymus dėl teisės aktų, kuriais būtų draudžiamas nėštumo nutraukimas tais atvejais, kai vaisius būna sunkiai arba mirtinai pažeistas: taip Lenkijoje iš esmės panaikinama galimybė pasinaudoti priežiūra nutraukiant nėštumą, nes dauguma teisėtų nėštumo nutraukimo procedūrų atliekamos šiuo pagrindu;
8. pabrėžia, kad nutraukti nėštumą nusprendusios moterys, siekdamos pasinaudoti saugiomis ir teisėtomis nėštumo nutraukimo paslaugomis, vyksta į kitą šalį arba – šiuo atveju pirmiausia skurstančios moterys – ryžtasi nesaugioms namuose atliekamoms procedūroms, galimai rizikuodamos gyvybe; pakartoja, kad atsisakymas užtikrinti lytinę

³ R. R., TYSIAC bei P. ir S. prieš Lenkiją (paraiškos Nr. 27617/04, 5410/03, 57375/08).

⁴ OL C 204, 2018 6 13, p. 95.

⁵ OL C 356, 2018 10 4, p. 44.

ir reprodukcinę sveikatą bei teises, įskaitant saugų ir teisėtą nėštumo nutraukimą, yra smurto prieš moteris ir mergaites forma;

9. tvirtai pakartoja, kad galimybė gauti išsamios amžių atitinkančios informacijos apie seksą, lytiškumą ir prieigą prie lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugų, įskaitant lytinį švietimą, šeimos planavimą, kontracepcijos būdus bei saugų ir teisėtą nėštumo nutraukimą, nepaprastai svarbi norint ugdyti pozityvų ir pagarbų požiūrį į lytiškumą ir lytinius santykius bei galimybę įgyti seksualinės patirties nerizikuojant, nepatiriant prievartos, diskriminacijos ir smurto;
10. pakartoja, kad jaunimas turi būti įgalimas ir apsaugomas teikiant amžių atitinkančią informaciją apie seksą ir lytiškumą bei užtikrinant prieigą prie lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugų; pabrėžia, kad nepakankama informacija ir švietimas sekso ir lytiškumo klausimais jaunuolius ne apsaugo, o kelia grėsmę jų saugumui ir gerovei, nes jiems – įskaitant mergaites ir LGBTI jaunimą, kuriuos ypač paveikia lyčių nelygybė ir socialinės normos – kyla seksualinio išnaudojimo, prievartos ir smurto grėsmė; ragina paremti ir apsaugoti pedagogus, gydytojus ir globėjus bei skatinti juos teikti šią informaciją;
11. primena, kad švietimas yra ne tik savarankiška žmogaus teisė, bet ir prielaida norint naudotis kitomis pagrindinėmis teisėmis ir laisvėmis; primena, kad pagal tarptautinės žmogaus teisių teisės nuostatas Lenkija turi pareigą užtikrinti išsamų, privalomą, amžiaus požiūriu tinkamą, standartizuotą, įrodymais pagrįstą ir mokslo žinias atitinkantį lytinį švietimą; primena, kad toks švietimas yra būtina bendrųjų mokymo programų dalis, siekiant užtikrinti PSO jaunimo švietimo ir apsaugos standartų Europai laikymąsi; yra įsitikinęs, kad toks švietimas turėtų apimti seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės, seksualinės saviraiškos, santykių ir sutikimo klausimus bei informaciją apie neigiamus padarinius ar sąlygas, pvz., lytiškai plintančias infekcijas ir ŽIV, neplanuotą nėštumą, seksualinį smurtą ir tokią žalingą praktiką, kaip vaikų viliojimas ir moterų lyties organų žalojimas;
12. ragina Lenkijos vyriausybę nedelsiant pasmerkti regionų ir vietos valdžios institucijų priimtas rezoliucijas dėl vadinamųjų zonų be LGBTI asmenų kūrimo Lenkijoje, kuriomis pažeidžiamos pagrindinės teisės ir kurstoma dar didesnė neapykanta LGBTI+ asmenims Lenkijoje, sėjamos dar didesnės baimės jų atžvilgiu ir jie susiduria su dar didesnėmis grėsmėmis, bei ragina imtis reikiamų prieš jas nukreiptų teisinių priemonių; primena savo 2019 m. gruodžio 18 d. rezoliuciją dėl LGBTI asmenų viešo diskriminavimo ir prieš juos nukreiptos neapykantos retorikos, įskaitant zonas be LGBTI asmenų⁶; primygtinai ragina Lenkijos vyriausybę imtis veiksmų LGBTI+ asmenims apsaugoti, išnagrinėti visus žmogaus teisių pažeidimų atvejus bei užtikrinti asmenų ir organizacijų, kurie visuomenėje atstovauja moterų ir LGBTI+ interesams, teises ir laisves;
13. primena, jog ES sutarties 7 straipsnis gali būti taikomas konstatavus aiškų pavojų, kad valstybė narė šiuurškščiai pažeidžia 2 straipsnyje išvardytas vertybes; yra tvirtai įsitikinęs, kad pažeidžiant moterų, LGBTI+ asmenų ir kitų mažumų teises yra šiuurškščiai pažeidžiamos lygybės ir pagarbos žmogaus teisėms vertybės, įskaitant mažumoms

⁶ Priimti tekstai, P9_TA(2019)0101.

priklausančių asmenų teises, įtvirtintas ES sutarties 2 straipsnyje; ragina Komisiją stebėti padėtį, siekiant konstatuoti, ar vadinamųjų zonų be LGBTI asmenų sukūrimu trečdalyje Lenkijos savivaldybių, homofobiškais pareiškimais ir kitais mažumų teisių pažeidimais nebuvo pažeistas ES sutarties 2 straipsnis, ES sutarties 3 straipsnio 2 dalis, SESV 21 straipsnis, SESV IV ir V antraštinės dalys bei Chartijos 45 straipsnis; savo ruožtu, ragina Komisiją parengti pagrįstą nuomonę vadovaujantis SESV 258 straipsniu ir, jeigu būtų nustatyti atitinkami faktai, svarstyti galimybę pradėti reikiamą pažeidimo nagrinėjimo procedūrą; ragina Komisiją ir toliau stabdyti ES struktūrinių fondų paramos teikimą regionuose, kuriuose ji galėjo būti panaudota prieš LGBTI+ asmenis nukreiptiems veiksams pažeidžiant ES vertybes vykdyti; ragina Tarybą kelti šiuos klausimus šiuo metu vykstančio jos klausymo dėl padėties Lenkijoje kontekste;

14. ragina Lenkijos vyriausybę imtis veiksmų, kad seksualinė orientacija, lytinė tapatybė ir lyties požymiai būtų įtraukti į Baudžiamąjį kodeksą kaip saugomos asmeninės savybės, siekiant užtikrinti visų LGBTI+ asmenų teises Lenkijoje;
15. ragina užtikrinti išsamų, amžių atitinkantį, prieš diskriminaciją nukreiptą švietimą Lenkijoje laikantis tarptautinių standartų, siekiant kovoti su homofobija, diskriminacinėmis pažiūromis, lyčių stereotipais ir mitais apie lytiškumą ir reprodukcinę sveikatą; ragina Lenkijos vyriausybę pasirūpinti, kad pagal mokymo programas būtų užtikrinamas išsamus, amžių atitinkantis, įrodymais pagrįstas jaunimo švietimas lytiškumo ir kovos su diskriminacija srityse laikantis Europos ir tarptautiniais standartų, o kvalifikuotiems mokytojams ar pedagogams būtų padedama užtikrinti, kad šis švietimas būtų grindžiamas faktais ir pateikiamas objektyviai; ragina Lenkijos valdžios institucijas susilaikyti nuo šiems tikslams prieštaraujančios politikos įgyvendinimo ir nuo drausminių priemonių taikymo mokytojams ir pedagogams bei jų stigmatizavimo už tai, kad jų dėstomas dalykas yra susijęs su lytiškumu ir kova su diskriminacija;
16. ragina Lenkijos valdžios institucijas laikytis Europos Parlamento rekomendacijų, pateiktų jo 2019 m. lapkričio 14 d. rezoliucijoje dėl lytinio švietimo kriminalizavimo Lenkijoje⁷, bei Europos Tarybos ir PSO rekomendacijų;
17. laikosi nuomonės, kad Parlamento pritarimas 2021–2027 m. DFP, į kurią įtraukta Teisių ir vertybių programa, turėtų priklausyti nuo to, ar gerbiama Europos Sąjungos vertybės; pakartoja savo raginimą priimti mechanizmą, kuriuo Sąjungos biudžetas būtų apsaugomas bendro pobūdžio trūkumų, susijusių su teisinės valstybės principo užtikrinimu valstybėse narėse, atveju, ir yra pasirengęs nepritari DFP, jeigu nebus priimtas politinis susitarimas dėl šio mechanizmo; ragina Lenkijos valdžios institucijas užtikrinti deramą finansavimą naudojantis tokiomis ES lygmens priemonėmis, kaip DFP ir kiti bandomieji projektai, kad DFP lėšos taptų prieinamos organizacijoms, dirbančioms pagrindinių teisių srityje, įskaitant moterų teisių ir LGBTI+ organizacijas, bei kelti klausimą dėl didėjančio biurokratizmo ir finansavimo apribojimų organizacijų, dirbančių pagrindinių teisių srityje, įskaitant moterų teisių organizacijas ir aktyvistus, atžvilgiu.

7

NUOMONĘ TEIKIANČIO KOMITETO PROCEDŪRA

Pavadinimas	Aiškaus pavojaus, kad Lenkijos Respublika gali šurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą, nustatymas
Nuorodos	2017/0360R(NLE)
Atsakingas komitetas	LIBE
Nuomonę pateikė Paskelbimo plenariniame posėdyje data	FEMM 27.5.2020
Nuomonės referentas (-ė) Paskyrimo data	Evelyn Regner 27.4.2020
Priėmimo data	3.7.2020
Galutinio balsavimo rezultatai	+: 24 -: 6 0: 3

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

24	+
RE	Abir Al-Sahlani, Samira Rafaela, María Soraya Rodríguez Ramos, Hilde Vautmans, Chrysoula Zacharopoulou
GUE/NGL	Eugenia Rodríguez Palop, Elena Kountoura
PPE	Frances Fitzgerald, Cindy Franssen, Arba Kokalari, Sirpa Pietikäinen, Christine Schneider, Elissavet Vozemberg-Vrionidi
S&D	Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Heléne Fritzon, Lina Gálvez Muñoz, Maria Noichl, Pina Picierno, Evelyn Regner
Verts/ALE	Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Ernest Urtasun, Alice Kuhnke

6	-
ID	Christine Anderson, Simona Baldassarre, Annika Bruna, Isabella Tovaglieri
ECR	Margarita de la Pisa Carrión, Jadwiga Wiśniewska

3	0
PPE	Rosa Estaràs Ferragut, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Livia Járóka

Sutartiniai ženklai:

+ : už

- : prieš

0 : susilaikė

ATSAKINGO KOMITETO PROCEDŪRA

Pavadinimas	Aiškaus pavojaus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą, nustatymas	
Nuorodos	2017/0360R(NLE)	
Konsultavimosi data / prašymas dėl pritarimo	7.5.2020	
Atsakingas komitetas Paskelbimo plenariniame posėdyje data	LIBE 27.5.2020	
Nuomonę teikiantys komitetai Paskelbimo plenariniame posėdyje data	AFCO 27.5.2020	FEMM 27.5.2020
Nuomonė nepareikšta Sprendimo data	AFCO 8.6.2020	
Pranešėjai Paskyrimo data	Juan Fernando López Aguilar 14.10.2019	
Svarstymas komitete	13.7.2020	14.7.2020
Priėmimo data	16.7.2020	
Galutinio balsavimo rezultatai	+ : 52 - : 15 0 : 0	
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Magdalena Adamowicz, Konstantinos Arvanitis, Katarina Barley, Pietro Bartolo, Nicolas Bay, Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Ioan-Rareş Bogdan, Saskia Bricmont, Joachim Stanisław Brudziński, Jorge Buxadé Villalba, Damien Carême, Caterina Chinnici, Clare Daly, Marcel de Graaff, Lena Düpont, Laura Ferrara, Nicolaus Fest, Jean-Paul Garraud, Sylvie Guillaume, Andrzej Halicki, Balázs Hidvéghi, Evin Incir, Sophia in 't Veld, Patryk Jaki, Lívía Járóka, Marina Kaljurand, Fabienne Keller, Peter Kofod, Moritz Körner, Juan Fernando López Aguilar, Nuno Melo, Roberta Metsola, Nadine Morano, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Nicola Procaccini, Emil Radev, Paulo Rangel, Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Ralf Seekatz, Michal Šimečka, Martin Sonneborn, Sylwia Spurek, Tineke Strik, Ramona Strugariu, Annalisa Tardino, Tomas Tobé, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Bettina Vollath, Jadwiga Wiśniewska, Elena Yoncheva, Javier Zarzalejos	
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Abir Al-Sahlani, Bartosz Arłukowicz, Malin Björk, Delara Burkhardt, Gwendoline Delbos-Corfield, Nathalie Loiseau, Erik Marquardt, Sira Rego, Domènec Ruiz Devesa, Paul Tang, Hilde Vautmans, Tomáš Zdechovský	
Pateikimo data	20.7.2020	
Date tabled	20.7.2020	

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS ATSAKINGAME KOMITETE

52	+
PPE	Magdalena Adamowicz, Bartosz Arłukowicz, Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Ioan-Rareș Bogdan, Lena Düpont, Andrzej Halicki, Nuno Melo, Roberta Metsola, Nadine Morano, Emil Radev, Paulo Rangel, Ralf Seekatz, Tomas Tobé, Javier Zarzalejos, Tomáš Zdechovský
S&D	Katarina Barley, Pietro Bartolo, Delara Burkhardt, Caterina Chinnici, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Juan Fernando López Aguilar, Marina Kaljurand, Javier Moreno Sánchez, Domènec Ruiz Devesa, Sylwia Spurek, Paul Tang, Bettina Vollath, Elena Yoncheva
RENEW	Abir Al-Sahlani, Sophia in 't Veld, Fabienne Keller, Moritz Körner, Nathalie Loiseau, Maite Pagazaurtundúa, Michal Šimečka, Ramona Strugariu, Hilde Vautmans
Verts/ALE	Saskia Bricmont, Damien Carême, Gwendoline Delbos-Corfield, Erik Marquardt, Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Tineke Strik
GUE/NGL	Konstantinos Arvanitis, Malin Björk, Clare Daly, Sira Rego
NI	Laura Ferrara, Martin Sonneborn

15	-
PPE	Balázs Hidvéghi, Livia Járóka
ID	Nicolas Bay, Nicolaus Fest, Jean-Paul Garraud, Marcel De Graaff, Peter Kofod, Annalisa Tardino, Tom Vandendriessche
ECR	Joachim Stanisław Brudziński, Jorge Buxadé Villalba, Patryk Jaki, Nicola Procaccini, Jadwiga Wiśniewska
NI	Milan Uhrík

0	0

Sutartiniai ženklai:

+ : už

- : prieš

0 : susilaukė